

YSO Nyroos Hannele

17.09.2007

Eduskunta
Suuri valiokunta

Viite

Asia

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle veden niukkuuden ja kuivuuden astettamiin haasteisiin vastaaminen Euroopan Unionissa

U/E-tunnus:

EUTORInumero:EU/2007/1303

Ohessa lähetetään perustuslain 97§:n mukaisesti selvitys komission tiedonannosta Euroopan parlamentille ja neuvostolle veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaamisesta Euroopan Unionissa.

Ympäristöministeri

Paula Lehtomäki

LIITTEET Perusmuistio YM2007-00231/17.9.2007; KOM(2007) 414 suomi; KOM(2007) 414 ruotsi; SEC(2007) 996

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi

suuri valiokunta

YSO Nyroos Hannele

17.09.2007

Asia

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaaminen Euroopan Unionissa

Kokous

Liitteet

Viite

EUTORI/Eurodoc nro:

EU/2007/1303

U-tunnus / E-tunnus:

-

Käsittelyn tarkoitus ja käsittelyvaihe:

EU:n puheenjohtajamaa Portugali valmistelee lokakuun 2007 ympäristöministerineuvoston kokoukseen päätelmät veden niukkuudesta ja kuivuudesta. Epävirallinen ympäristöministerikokous 31.8 – 2.9.2007 Lissabonissa kävi keskusteluja komission asiaa koskevan tiedonannon ja puheenjohtajamaa Portugalin taustamuistion pohjalta. Puheenjohtaja laati kokouksen päätteeksi puheenjohtajan päätelmät.

Asiakirjat:

Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaaminen Euroopan Unionissa
KOM(2007) 414 final (18.7.2007)

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely:

Neuvoston päätelmät annetaan yksimielisesti.

Käsittelijä(t):

Neuvotteleva virkamies Hannele Nyroos (YM)	p. 020 490 7345 (laatija)
Ylitarkastaja Nina Mikander (YM)	p. 020 490 7389
Vesiylikarkastaja Ville Keskisarja (MMM)	p. 09 1605 3328
Apulaisjohtaja Osmo Purhonen (Lounais-Suomen ympäristökeskus)	p. 02 525 3570

Suomen kanta/ohje:

Suomi pitää tärkeänä veden niukkuuteen ja kuivuuteen liittyvien ongelmien ja EU:n tähän liittyvän politiikan puutteiden selvittämistä. Kuivuus ja veden niukkuus on aiheuttanut mittavia sosiaalisia, taloudellisia ja ympäristöllisiä haittoja, joiden on arvioitu pahenevan entisestään ilmastomuutoksen seurauksena. Suomessa ei kärsitä varsinaisesta veden niukkuudesta, mutta ajoittainen kuivuus voi aiheuttaa merkittäviä alueellisia haittoja.

Komission tiedonanto antaa hyvän ja kokonaisvaltaisen kuvan veden niukkuus- ja kuivuuskysymyksestä. Esitetyt jatkotoimet ovat pääosin perusteltuja ja kannatettavia.

Kuivuutta koskevat olosuhteet Euroopan eri osissa vaihtelevat paljon. Haittojen vähentämiseksi käytettävien keinojen käytössä tulee siten olla maakohtaista joustavuutta ja ratkaisuja etsittäessä ei saa ohittaa kansallisia eroja. Suomi korostaa kuivuuden aiheuttamien haittojen vähentämisessä kansallisen tason ennalta ehkäiseviä toimia, jollaisia ovat mm. valuma-alueen vesitalouden parempi hallinta maankäytön keinoin, vettä säästävien teknologioiden kehittäminen, veden hinnoittelu ja kuivuusriskien hallintasuunnitelmien laatiminen ongelma-alueille. Kuivuusriskien hallintaan liittyvä työ tulisi ottaa tärkeänä tekijänä huomioon valmisteltaessa ilmastomuutoksen alueellisia ja kansallisia sopeutumisstrategioita myös EU:n ilmastomuutoksen sopeutumisen vihreä kirja huomioon ottaen.

Vettä käyttävien toimialojen on otettava vastuu veden järkevästä käytöstä. Euroopan tasolla lähes 70 % vedestä käytetään kasteluun, 13 % yhdyskuntien veden käyttöön. Suomi korostaa, että alueilla, joilla vallitsee veden niukkuutta, on erityisen tärkeää, että vettä käyttävät toiminnot sopeutetaan käytettävissä oleviin vesivaroihin kestäväällä tavalla. On tärkeää, että vesivarojen järkevä käyttö liitetään osaksi alueellisia, kansallisia ja toimialakohtaisia kehittämissuunnitelmia. Maankäytön vaikutuksiin kuivuuteen ja veden niukkuuteen sekä näiden vaikutusten hillitsemiseen on kiinnitettävä kasvavaa huomiota.

Veden hinnoittelua voidaan käyttää kulutuksen säätelyyn ja vedenjakelusta aiheutuvien kustannusten kattamiseen, mutta siitä tulee voida päättää kansallisesti. Kuluttajien kustannustietoisuuden lisääminen on tärkeää. Suomi pitää erityisen tärkeänä veden käytön tehokkuuden parantamista ja vettä säästävien teknologioiden ja käytäntöjen kehittämistä.

Veden niukkuutta ja kuivuutta tulee käsitellä osana vesipuitedirektiivin mukaisia vesienhoitosuunnitelmia siltä osin, kun ne liittyvät veden kestäväan käyttöön ja ympäristötavoitteisiin. Tämän ohella tarvitaan kuivuusriskien hallintasuunnitelmia, mutta ne tulee kohdentaa kuivuuden kannalta ongelmallisille alueille. Näiden laatiminen on realistista vasta seuraavalla suunnittelukierroksella vesienhoitosuunnitelmia tarkistettaessa. Ensimmäiset vesienhoitosuunnitelmathan valmistuvat jo vuoden 2009 loppuun mennessä. On tärkeää, että veden niukkuuteen ja kuivuuteen liittyviä kysymyksiä käsitellään osana koko valuma-aluetta koskevia toimia. Kuivuustilanteiden ja veden niukkuuden hallinta luo edellytykset myös ympäristötavoitteiden saavuttamiseen, tai poikkeustilanteissa, ekologisten haittojen vähentämiseen.

Suomi korostaa, että vesienhoitosuunnitelmat, kuivuusriskien hallintasuunnitelmat ja tulvadirektiivin mukaiset tulvariskien hallintasuunnitelmat ovat vesistöalueen yhteen sovitetun hoidon osatekijöitä. Eri suunnitelmien synergiaetuja tulee hyödyntää sovitettaessa yhteen eri tavoitteita.

Suomi on varauksellinen EU:n tasoisten direktiivien ja standardien kehittämisen suhteen, koska olosuhteet poikkeavat paljon Euroopan eri osissa ja jopa maidenkin sisällä.

EU-tasolla voidaan valmiuksia parantaa erityisesti tutkimuksella (esim. tutkimuksen seitsemäs puiteohjelma) ja liittämällä kuivuuden torjunta osaksi erilaisia kehittämis- ja rahoitusohjelmia (aluekehitysohjelmat, CAP).

Veden niukkuuteen ja kuivuuteen liittyen ei tule luoda uusia rahoitusjärjestelmiä. Olemassa olevia solidaarisuusrahastoja ja mekanismeja siviiliväestön suojelemiseksi voidaan käyttää myös tähän tarkoitukseen. Rahoituksen käyttöä koskevia kriteereitä on kuitenkin tarpeen arvioida.

Kuivuustilanteen seurannan, riskien hallinnan ja näihin liittyvän tiedon hallinnan kehittäminen on tärkeää, mutta Suomi suhtautuu varauksellisesti erillisen EU-tasoisin kuivuusvaroituskuskuksen perustamiseen. Kuivuuden seurannassa ja varoituskjärjestelmien kehittämisessä tulisi hyödyntää olemassa olevia EU-tasoisia ja kansallisia tieto- sekä varoituskjärjestelmiä. Suomi pitää tärkeänä, että ilmastomuutosten alueellisten vaikutusten arviointia parannetaan edelleen.

EU-tason toimia ja tietoperustaa kuivuusriskien arvioimiseksi ja niihin varautumiseksi tulisi parantaa käyttäen hyväksi mm. tutkimuksen seitsemannen puiteohjelman luomia mahdollisuuksia. Suomi pitää tärkeänä, että komissio jatkaa kuivuuteen ja veden vähyyteen liittyvien toimien arviointityötä ja esittelee tätä koskevan raportin vuonna 2008. Suomi ei tue direktiivin laatimista ja suhtautuu varauksellisesti EU-standardien laatimiseen.

Vedenkäytön vähentämiseen tähtäävän teknologian kehittämiseen ja vesihuollon varmuuden parantamiseen voitaneen käyttää EU:n tutkimusrahoja, aluekehitysrhoja ja muita rahoitusvälineitä ja nämä kysymykset tulisi ottaa huomioon myös mm. yhteisön maatalouspolitiikan (CAP) uudistamisessa ja turismia koskevissa kehittämissuunnitelmissa .

Suomi pitää tarpeellisena, että komissio valmistee jatko-ohjelman, joka sisältää yhteisesti sovittujen toimenpiteiden aikataulun ja vastuutahot. Jatkotoimista tulee sopia vasta kun käytössä on riittävä tietoperusta niistä sopimiseksi.

Pääasiallinen sisältö:

EU:n vesijohtajien kokouksessa kesäkuussa 2007 esiteltiin komission toinen perusteellinen selvitys kuivuuteen ja veden niukkuuteen liittyvien ongelmien laajuudesta Euroopassa ja mahdollisesti tähän liittyvistä puutteista EU:n nykyisessä politiikassa. Komissio valmisteli tähän selvitykseen ja muuhun aikaisempaan työhön perustuvan tiedonannon neuvostolle ja Euroopan parlamentille kuivuuteen ja veden niukkuuteen liittyvästä haasteesta 18.7.2007. Portugali ilmoitti puheenjohtajakautensa ympäristöä koskevaksi päätavoitteekseen veden niukkuus ja kuivuus -työn jatkamisen, ja sitä käsiteltiin mm. ympäristöministerien epävirallisessa kokouksessa 31.8.-2.9.2007.

Kuivuuteen ja veden niukkuuteen liittyvät olosuhteet Euroopan eri osissa vaihtelevat suuresti. Komission tiedonannossa ei olosuhteiden eroavaisuuksia Euroopan eri osissa ole tarkasteltu riittävästi. Suomessa on uusiutuvan veden määrä asukasta kohden suurempi kuin missään muussa Euroopan maassa. Suomessa ei katsota esiintyvän varsinaisesti veden niukkuutta; sen sijaan ajoittaista ja alueittaista kuivuutta on esiintynyt poikkeustilanteissa

Sisältö:

Aloitteen tavoitteena on löytää menettelytavat, joilla voidaan vähentää veden niukkuutta (lisätä vesivarojen riittävyyttä) ja lieventää kuivuuden vaikutuksia. Keinoina ovat mm.

- Vedenkulutuksen vähentäminen vettä säästävää teknologiaa käyttöönottamalla, veden oikealla hinnoittelulla ja asenteiden muuttamisella.

- Veden säästäminen erityisesti veden hukkakäyttöä vähentämällä ja kohdentamalla vesivarojen käyttöä nykyistä tarkoituksenmukaisemmin. Erityisesti maatalouden kasteluvedenkäytön tehostaminen on avainasemassa.
- Vettä säästävän teknologian ja menetelmien kehittäminen.
- Maankäytön suunnittelun kehittäminen niin, että alueiden kehittäminen perustuu vesivarojen kestäväan käyttöön.
- Rahoituksen lisääminen vedenkäytön tehostamistoimiin ja teknologian kehittämiseen.
- Vesipuitelidirektiivin yhteyteen liitettävät kuivuusriskin hallintasuunnitelmat.
- Seuranta- ja varoitusjärjestelmien kehittäminen.
- Vedenjakeluun liittyvien järjestelmien varmuuden parantaminen.
- Vesivaroja ja kuivuutta koskevan tietämyksen lisääminen, tiedon saannin parantaminen ja tutkimuksen edistäminen.

Aloitteessa ehdotetaan harkittavaksi EU-tason säädöksiä vettä säästävien vesihuoltolaitteiden (hanat, suihkut, WC) käyttöönoton tehostamiseksi. Lisäksi ehdotetaan, että laaditaan välittömiä toimia koskeva toimenpideohjelma, jota ministerikokous seuraisi.

Aloitteen takana ovat veden niukkuuden ja kuivuuden vaivaamien alueiden kasvu ja kuivuusjaksojen lisääntyminen EU:n alueella. Veden niukkuutta esiintyy useissa jäsenmaissa ja ainakin 11 % EU:n asukkaista ja 17 % alueesta kärsii veden niukkuudesta. Kuivuutta esiintyy vuosittain, ja esim. v. 2003 yli 100 miljoonaa asukasta ja noin kolmannes EU:n alueesta kärsi kuivuudesta. On laskettu, että viimeisten 30 vuoden aikana kuivuusjaksoista on aiheutunut 100 miljardin €:n kustannukset.

Kuivuutta koskevat olosuhteet vaihtelevat paljon Euroopan eri osissa. Suomessa vedenmäärä asukasta kohden on suurin koko Euroopassa. Lisäksi Suomi sijoittui ensimmäiseksi vuonna 2003 ns. vesiköyhyysindeksin 147 maan vertailussa, jossa päähuomio oli veden saatavuudessa ja hyvässä hallinnossa. Suomessa kastellaan viljelyalasta vain alle viisi prosenttia. Näin ollen Suomessa ei varsinaisesti katsota esiintyvän veden niukkuutta; sen sijaan ajoittaista ja alueittaista kuivuutta on esiintynyt poikkeustilanteissa. Esimerkiksi vuoden 2002 ja 2003 poikkeuksellisen pitkänä kuivuuskautena satoi yli puolen vuoden aikana 50% vähemmän kuin normaalisti. Tämä aiheutti ongelmia yksityisillä kaivoilla ja pienillä vesilaitoksilla. Maataloudelle, metsille ja rakennuksille aiheutui myös paikallisia kuivuusvahinkoja. Suomen ympäristökeskuksen tekemän selvityksen mukaan taloudellinen menetys oli noin 100 milj. euroa, josta puolet aiheutui kuivuuden aiheuttamasta vesivoimantuotannon alentumisesta keskimääräiseen vuoteen verrattuna ja sähkön hinnan noususta. Ilmastomuutoksen vaikutuksesta ääri-ilmiöiden (kuivuuden ja tulvien) arvioidaan lisääntyvän myös Suomessa.

EU:n alueella keskimäärin vedenkulutus jakautuu siten, että maatalouden vedenhankinnan osuus on noin 69 %, yhdyskuntien 13 %, teollisuuden 10 % ja energian tuotannon 8 % (Water Scarcity and Droughts, Second Interim Report, April 2007).

Väestön lisääntyminen ja elintason nousu aiheuttaa paineita vedenkulutuksen kasvulle, samalla kun ilmastomuutoksen ennustetaan aiheuttavan ääri-ilmiöiden (kuivuuksien) lisääntymistä ja toisaalta sademäärien vähenemistä Etelä- ja Kaakkois-Euroopassa. Veden niukkuus vaikuttaa juomaveden saatavuuden lisäksi useisiin yhteiskunnan tärkeisiin toimintoihin, kuten ravinnontuotantoon, teollisuuteen, vesivoimantuotantoon ja turismiin

Kansallinen käsittely:

EU-jaosto (ympäristö)

kirjallinen menettely 23.8.-24.8.2007

EU-ministerivaliokunta

31.8.2007 (epävirallinen ympäristöministerikokous 31.8.-2.9.2007)

Eduskuntakäsittely:

Suuri valiokunta: kirjallinen menettely 31.8.2007 (epävirallinen ympäristöministerikokous 31.8.-2.9.2007)

Käsittely Euroopan parlamentissa:

-

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema:

Tiedonannolla ei ole vaikutuksia kansalliseen lainsäädäntöön.

Taloudelliset vaikutukset:

Tiedonannolla ei ole suoria taloudellisia vaikutuksia.

Muut mahdolliset asiaan vaikuttavat tekijät:

-

Asiasanat	vesipolitiikka
Hoitaa	MMM, YM
Tiedoksi	ALR, EUE, STM, UM, VM, VNEUS

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 18.7.2007
KOM(2007) 414 lopullinen

**KOMISSION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE**

**Veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaaminen Euroopan
unionissa**

{SEK(2007) 993}
{SEK(2007) 996}

**KOMISSIION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE**

**Veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin vastaaminen
Euroopan unionissa**

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

Riittävä määrä hyvälaatuista vettä on välttämätön edellytys ihmisille jokapäiväisessä elämässä ja myös suurelle osalle taloudellista toimintaa. Veden niukkuus ja kuivuus ovat nykyään merkittäviä haasteita, ja ilmastonmuutos tulee todennäköisesti pahentamaan tilannetta entisestään. Ongelma on maailmanlaajuinen, eikä Euroopan unioni säästy siltä.

Kuivuuskausien määrä ja kuivuushaittojen vakaavuus ovat kolmenkymmenen viime vuoden aikana lisääntyneet EU:n alueella hälyttävästi. Kuivuudesta kärsivien alueiden ja ihmisten määrä kasvoi lähes 20 prosentilla vuosina 1976–2006. Yksi pahimmista kuivuusvuosista oli 2003, jolloin kuivuudesta kärsi yli 100 miljoonaa ihmistä ja kolmannes EU:n alueesta. Euroopan taloudelle aiheutuneiden haittojen kustannukset olivat ainakin 8,7 miljardia euroa. Kuivuuden aiheuttamat kokonaiskustannukset kolmenkymmenen viime vuoden aikana ovat yhteensä 100 miljardia euroa. Vuotuinen keskiarvo on nelinkertaistunut samana ajanjaksona¹.

”Kuivuudella” tarkoitetaan saatavilla olevan veden väliaikaista vähenemistä, joka johtuu esimerkiksi sateiden puuttumisesta. ”Veden niukkuus” taas tarkoittaa, että veden tarve on suurempi kuin kestävästi hyödynnettävissä olevat vesivarat. Vähintään 11 prosenttia Euroopan väestöstä ja 17 prosenttia pinta-alasta on tähän mennessä kärsinyt veden niukkuudesta. Viime aikojen kehitys osoittaa veden niukkuuden laajenevan merkittävästi koko Euroopassa.

Veden niukkuus ja kuivuus eivät ole vain vesihuollosta vastaavien henkilöiden ongelmana. Ne vaikuttavat välittömästi kansalaisiin sekä vettä käyttäviin ja vedestä riippuvaisiin talouden aloihin, joita ovat muun muassa maatalous, matkailu, teollisuus, energia-ala ja liikenne. Veden niukkuudella ja kuivuudella on myös laajempi vaikutus, koska niiden haitalliset sivuvaikutukset ulottuvat luonnonvaroihin yleensä: biologinen monimuotoisuus ja veden laatu voivat heikentyä, metsäpalovaara lisääntyä ja maaperä köyhtyä.

Ilmasto tulee ennusteiden mukaan muuttumaan, ja huolimatta EU:n merkittävistä yrityksistä muutosten hillitsemiseksi haitallisen kehityksen odotetaan jatkuvan ja jopa pahenevan, kuten sopeutumisesta ilmastonmuutokseen äskettäin annetussa komission vihreässä kirjassa korostetaan. Jos lämpötila nousisi 2–3 °C, ilmastonmuutos johtaisi hallitustenvälisen ilmastonmuutospaneelin (Intergovernmental Panel on Climate Change, IPPC)² mukaan veden niukkuuteen, josta joutuisi kärsimään 1,1–3,2 miljardia ihmistä. Kuivuudesta kärsivien alueiden pinta-ala tulee todennäköisesti laajenemaan. Kuivuusriskejä koskevien tehokkaiden hallintastrategioiden laatimisesta on näin ollen tullut EU:ssa ensisijainen tavoite.

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf.

² IPPC:n neljäs arviointiraportti, työryhmä II, 6.4.2007.

Komissio hyväksyi 10. tammikuuta 2007 energia- ja ilmastopaketin, joka on pohjana EU:n pyrkimyksille kohti kestävää, kilpailukykyistä ja turvallista energiapolitiikkaa. Sen keskeisiin aiheisiin kuuluu energiahaasteisiin vastaaminen pyrkimällä tehostamaan energiankäyttöä ennen uusien vaihtoehtojen etsimistä. Tätä lähestymistapaa voidaan soveltaa myös veden niukkuuteen ja kuivuuteen. Veden niukkuudesta ja kuivuudesta selviämiseksi on ensisijaisesti pyrittävä toimintatapoihin, joissa veden hyödyntäminen on tehokasta ja vettä säästetään. Veden säästäminen on samalla energian säästämistä, sillä veden ottamiseen, kuljettamiseen ja käsittelyyn kuluu runsaasti energiaa. Veden kysynnän ohjausta onkin ehdottomasti parannettava. Vettä tarvitaan energian tavoin kaikkeen ihmisten toimintaan sekä taloudelliseen ja sosiaaliseen toimintaan. On siis tarkasteltava useita erilaisia vaihtoehtoisia toimintatapoja.

Tässä tiedonannossa esitellään edellä kuvattujen taustatekijöiden pohjalta alustavia Euroopan tason sekä kansallisen ja alueellisen tason vaihtoehtoisia toimintatapoja, joilla pyritään vastaamaan veden niukkuuden ja kuivuuden asettamiin haasteisiin unionin alueella sekä lieventämään niiden haittoja. Komissio on edelleen täysin sitoutunut jatkamaan asian käsittelyä kansainvälisellä tasolla, erityisesti aavikoitumisen estämiseksi tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien ilmastomuutosta koskevan yleissopimuksen perusteella.

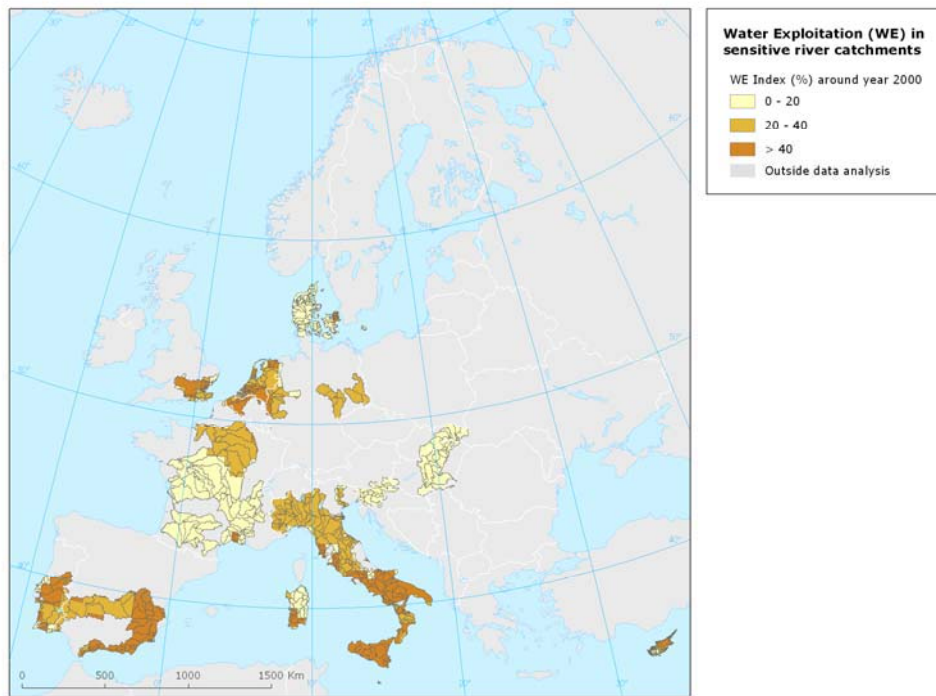
Tämä tiedonanto on myös vastaus ympäristöneuvoston kesäkuussa 2006 esittämään veden niukkuutta ja kuivuutta koskevaan toimintapyyntöön. Se tarjoaa perustan keskusteluille, joita käydään tästä aiheesta epävirallisessa ympäristöneuvoston kokouksessa 1. syyskuuta 2007.

1. YLEISET EDELLYTYKSET

On vastattava seuraaviin haasteisiin:

- Pyrittäessä korjaamaan vesivarojen huonoa hallinnointia on ensisijaisena tavoitteena koko EU:n vesipolitiikan lippulaivan, **vesipolitiikan puitedirektiivin³, täysimääräinen täytäntöönpano.**
- Vesihuoltoon liittyvät ongelmat johtuvat usein **tehottomasta vedenhinnoittelupolitiikasta**, jossa ei yleensä oteta huomioon vesivarojen herkkyyttä paikallistasolla. Käyttäjä maksaa –periaatetta tuskin sovelletaan muilla aloilla kuin juomaveden hankkimisessa ja jäteveden käsittelyssä. Jos periaate otettaisiin käyttöön koko EU:n tasolla, saataisiin vesivarojen tarpeeton hukkaaminen ja tuhlaus loppumaan. Näin varmistettaisiin, että vettä olisi saatavilla välttämättömiin käyttötarkoituksiin koko EU:ssa, myös valtioiden väliset rajat ylittävillä vesistöalueilla. Periaate toimisi toisin sanoen kannustimena vesivarojen tehokkaaseen käyttämiseen.

³ Direktiivi 2000/60/EY yhteisön vesipolitiikan puitteista.

Vedenkäyttö haavoittuvilla jokien valuma-alueilla

Vedenkäyttöindeksi (WEI) vuoden 2000 tienoilla

Ei tutkittuja tietoja

- **Maankäytön suunnittelu** on myös yksi tärkeimmistä vedenkäyttöä ohjaavista tekijöistä. Vesivarojen epäasianmukainen jakaminen eri talouden alojen kesken johtaa veden tarpeen ja olemassa olevien vesivarojen väliseen epätasapainoon. On uudistettava pragmaattisesti päätöksentekomalleja ja edistettävä tehokasta maankäytön suunnittelua asianomaisilla tasoilla.
- Euroopassa on suunnattomat mahdollisuudet **vesivarojen säästämiseen**. Vähintään 20 prosenttia⁴ Euroopassa käytettävästä vedestä kuluu edelleen hukkaan käytön tehottomuuden vuoksi. Koska veden säästämisestä on tultava ensisijainen tavoite, on tutkittava kaikki mahdollisuudet vedenkäytön tehokkuuden parantamiseen. Päätöksenteon olisi perustuttava selkeään **vesivarojen käyttöä koskevaan hierarkiaan**. Vedenhankinnan infrastruktuurien lisäämistä on harkittava vasta sitten, kun on jo käytetty muut keinot, kuten tehokas vedenhinnoittelupolitiikka ja kustannustehokkaat vaihtoehdot. Veden käyttötarkoitukset olisi myös asetettava tärkeysjärjestykseen ja pidettävä julkinen vesihuolto kiistattomasti ensimmäisellä sijalla riittävän vedensaannin turvaamiseksi.
- Jotta voitaisiin omaksua vettä säästävät toimintatavat, on ensisijaisen tärkeää **integroida** vesikysymykset muiden veteen liittyvien alojen politiikkaan. Integroitisaavutukset vaihtelevat suuresti eri alojen kesken EU:n tasolla sekä kansallisella ja alueellisella tasolla. Yleisesti voidaan sanoa, ettei integrointipyrkimyksissä ole noudatettu yhtenäistä linjaa, mistä on joissakin tapauksissa ollut jopa haittaa vesivarojen suojelulle.

⁴ Ecologin laatima raportti EU:n vedensäästämismahdollisuuksista, kesäkuu 2007.

- Jotta veden niukkuutta ja kuivuutta koskevat poliittiset toimet voivat olla mahdollisimman tehokkaita, niiden on perustuttava **korkealaatuiseen tietoon ja tiedotukseen** haasteen laajuudesta ja ennustetuista suuntauksista. Nykyiset eurooppalaiset ja kansalliset arviointi- ja seurantaohjelmat ovat epäyhtenäisiä ja epätäydellisiä. Sen vuoksi on ennen muuta paikattava tiedoissa olevat aukot ja varmistettava tietojen vertailtavuus koko EU:ssa. Tutkimus on tässä yhteydessä tärkeää tietämyksen lisäämiseksi ja poliittisen päätöksenteon tukemiseksi.

2. HAASTEeseen VASTAAMINEN: TULEVIEN TOIMIEN POLIITTISET SUUNTAVIIVAT

Tämän tiedonannon laatimista varten on järjestetty sidosryhmien kuulemisia ja tehty vaikutusten suhteellinen arviointi. Niistä ilmenee, että pyrittäessä ratkaisemaan veden niukkuuden ja kuivuuden aiheuttamia ongelmia eri vaihtoehtojen yhdistämiseen perustuva yhtenäinen lähestymistapa on parempi kuin pelkästään veden hankintaan tai taloudellisiin ohjauskeinoihin perustuvat vaihtoehdot.

Seuraavien kuukausien aikana on tehtävä lisää taloudellisia ja oikeustieteellisiä analyysejä, joissa selvitetään yksityiskohtaisesti kunkin harkittavana olevan vaihtoehdon edellytykset, toteutettavuus ja mahdollinen aikataulu. Vaikutusten arvioinnit olisi tehtävä aina ennen kunkin ehdotetun toimenpiteen toteuttamista.

2.1. Veden oikean hinnan määrittäminen

Asia:

Komissio edistää aktiivisesti markkinapohjaisten ohjauskeinojen käyttöä ympäristöön liittyvissä asioissa, kuten hiljattain hyväksytyssä markkinapohjaisia ohjauskeinoja koskevassa vihreässä kirjassa⁵ korostetaan. Vesipolitiikan puitedirektiivissä säädetty oikeuskehys tarjoaa riittävästi mahdollisuuksia sekä veden niukkuuteen että kuivuuteen liittyvien ongelmien käsittelyyn ohjauskeinojen avulla. Vaikka vesipolitiikan puitedirektiivissä esitetään erityisvaatimuksia (9 artikla), jäsenvaltiot ovat tähän mennessä käyttäneet taloudellisia ohjauskeinoja vain vähän. Hinnoittelupolitiikka, joka voi vaikuttaa moitteettomasti suunnitellulta, saattaa osoittautua täysin tehottomaksi, jos viranomaiset eivät mittaa eivätkä rekisteröi valtaosaa vedenotosta. Vesipolitiikan puitedirektiivissä (11 artiklassa) vaaditaan järjestelmällisen vedenoton valvonnan käyttöönottoa.

Tuleva toiminta:

Kansallisella tasolla vuoteen 2010 mennessä:

- Otetaan käyttöön vesihinnastot, jotka perustuvat veden käyttötarkoitusten ja veden arvon johdonmukaiseen taloudelliseen arviointiin ja joihin sisältyy riittävät kannustimet vesivarojen tehokkaaseen käyttämiseen sekä veden käytön eri sektorien riittävä osallistuminen vesipalveluista aiheutuvien kustannusten kattamiseen. ”Käyttäjä maksaa”-periaatteesta on tultava vakiokäytäntö, riippumatta siitä, mistä vesi otetaan. Kotitalouksilla pitäisi kuitenkin olla saatavilla riittävästi vettä huolimatta niiden käytettävissä olevista varoista.

⁵ Vihreä kirja markkinapohjaisista ohjauskeinoista ympäristöä ja asiaan liittyviä toimintapoliittisia tarkoituksia varten, KOM(2007) 140.

- Tehostetaan pakollisten mittausohjelmien käyttöönottoa kaikilla veden käytön aloilla.
- Lisäksi varmistetaan vesipolitiikan puitedirektiivin täysimääräinen täytäntöönpano vesivarojen kestävyys turvaamiseksi tai vesivarojen elvyttämiseksi.

Hyvä käytäntö:

Ranskassa kastelulaitteisiin on asennettava vesimittarit, kun niissä käytetyn veden määrä ylittää tietyn raja-arvon. Vesimittareilla varustettujen laitteiden osuus kasvoi 54 prosentista 71 prosenttiin vuosina 2000–2003, ja näillä laitteilla kasteltiin 85 prosenttia koko keinokastelualueesta.

2.2. Vesivarojen ja veteen liittyvän rahoituksen tehokkaampi jakaminen

2.2.1. Maankäytön suunnittelun parantaminen

Asia:

Joidenkin vesistöalueiden taloudellisella kehittämisellä voi olla haitallisia vaikutuksia vesivarojen saatavuuteen. Erityistä huomiota on kiinnitettävä vesistöalueisiin, joissa veteen kohdistuva kuormitus tai veden niukkuus on lähes jatkuvaa. EU:n politiikka on yleensä lisännyt näiden vesistöalueiden haavoittuvuutta entisestään. Tästä esimerkkinä on matkailukeskusten yleistymisen ja kasvu haavoittuvilla vesistöalueilla, mikä on vaikuttanut merkittävästi paikallisiin vesivaroihin. Myös maanviljelyllä on merkittäviä vaikutuksia erityisesti kastelun takia. Joillakin alueilla vettä otetaan vesivarannoista liikaa, mikä johtuu myös siitä, ettei tukia ole kaikissa jäsenvaltioissa riittävästi eriytetty tuotannosta. YMP:n useat uudistukset ja erityisesti maaseudun kehittämisen tuki ovat jo parantaneet tilannetta. Yhteiseen maatalouspolitiikkaan (YMP) tulevaisuudessa tehtävät mukautukset ja vuonna 2008 toteutettava YMP:n "terveystarkastus" voisivat tarjota tilaisuuden tarkastella, miten veden määrään liittyvät kysymykset voitaisiin sisällyttää tiiviimmin asiaan liittyviin YMP:n välineisiin. Tässä yhteydessä olisi tarkasteltava esimerkiksi sitä, missä määrin YMP ja vuoden 2008 "terveystarkastus" voisivat edistää tukien täydellisempää irrottamista tuotannosta ja vesihuollon tukemisen lisäämistä maaseudun kehittämisohjelmissa. Myös biopolttoaineiden tuotannon lisäämisen merkitystä veden saatavuuteen olisi tarkasteltava. Kaikki tuotanto, myös keinokasteluun perustuva tuotanto ja biomassatuotanto, sekä kaikki taloudellinen toiminta olisi mukautettava paikallisesti saatavilla olevien vesivarojen määrään. Tämä on perusedellytys kestäväälle maankäytön suunnittelulle koko Euroopassa.

Tuleva toiminta:

Euroopan tasolla:

- Kun kestäväälle maataloudelle on viime vuosikymmenen aikana annettu entistä enemmän painoarvoa, on samalla luotu sopivat puitteet poliittisille keskusteluille vesivarojen hallinnan kestävyys parantamisesta. Tämä asia on erityisen tärkeä ennen vesipiirin hoitosuunnitelmien täytäntöönpanoa vuonna 2010. Pohdittaessa eri vaihtoehtoja on ennen kaikkea otettava huomioon kustannustehokkuusanalyysi ja vaihtoehtoja koskevat edellytykset, kuten toteutettavuus.
- On jatkettava biopolttoaineiden kehittämisen ja veden saatavuuden välisten yhteyksien arviointia.

Kansallisella tasolla:

- Varmistetaan strategista ympäristöarviointia koskevan direktiivin⁶ tehokas täytäntöönpano kaikilla talouden aloilla. Jäsenvaltioiden on edelleen vahvistettava kansallisia menettelyjään ja varmistettava, että ympäristövaikutukset ehkäistään lopullisiin päätöksiin liitettävillä ehdoilla.
- Kannustetaan jäsenvaltioita kartoittamaan vesistöalueet, joilla veteen kohdistuva kuormitus tai veden niukkuus on lähes jatkuvaa.
- Käytetään asianmukaisia sääntelykeinoja edellä mainittujen vesistöalueiden kestävän tasapainon palauttamiseksi. Vapaaehtoisuuteen perustuvilla järjestelmillä voidaan osaltaan edistää tasapainon palauttamista, joten niiden käyttöä on lisättävä. Jos tulokset osoittautuvat riittämättömiksi erittäin haavoittuvilla alueilla, on otettava käyttöön pakollisia toimenpiteitä veden säästämiseksi ja vedenkäytön tehostamiseksi. Kaikki toimenpiteet ovat viime kädessä osana vesipolitiikan puitedirektiivin ohjelmia.

Hyvä käytäntö:

Kreikka on aavikoitumisen estämiseksi tehdyn YK:n yleissopimuksen puitteissa aloittanut kansallisen toimintaohjelman, jossa tarkastellaan veden kysynnän ja tarjonnan välisen epätasapainon korjaamiseen tähtäviä erityistoimenpiteitä.

2.2.2. Vedenkäytön tehostamisen rahoitus

Asia:

Kaikkia vedenkäytön tehostamisen mahdollisuuksia ei vielä hyödynnetä EU:ssa. Osa kustannustehokkaistakin toimenpiteistä jää varojen puutteessa toteuttamatta.

Yksi EU:n aluepolitiikan painopisteistä kaudella 2007–2013 on erityisesti veden niukkuuteen ja kuivuuteen vaikuttavan ilmastonmuutoksen seurausten käsittely. Uudessa säädöskehelyksessä säädetään vesihuoltoon (varastointi, jakelu, käsittely) liittyviin infrastruktuureihin tehtävistä investoinneista, puhtaista ja vettä säästävistä tekniikoista sekä riskintorjuntakeinoista.

EU:n rahastot ja valtiontuet tarjoavat mahdollisuuksia tähän haasteeseen vastaamiseen, mutta talousarviot eivät selvästikään riitä kattamaan kaikkia tarpeita.

Kansalliset painopisteet saattavat myös olla haitallisia, jos kansallisella tasolla esimerkiksi otetaan ensisijaiseksi tavoitteeksi vedenhankinnan infrastruktuurien lisääminen, mikä on vastoin vesivarojen käyttöä koskevan hierarkian logiikkaa ja veden säästämisen ja vedenkäytön tehostamisen ensisijaisuuden periaatetta. Rahoituksen jakamisen ehdoiksi olisi tähänastista vahvemmin otettava puolueettomat ja etukäteistodisteet vettä säästävien ja vedenkäyttöä tehostavien toimenpiteiden täysipainoisesta täyttämisestä, tehokas vedenhinnoittelupolitiikka ja veden mittaus, julkisen vesijohtoverkon suoritustasoa koskevat vähimmäisvaatimukset sekä se, että asianomaiset vedenkäyttäjät kattavat omien hankkeidensa

⁶ Direktiivi 2001/42/EY, (EYVL L 197, 21.7.2001, s. 30).

kustannukset. Kansallisissa tukitoimissa on valtiontukia käytettäessä myös täytettävä valtiontukia koskevat säännöt.

Tuleva toiminta:

EU:n tasolla:

- Hiotaan vesi-infrastruktuureja koskevia yhteisön nykyisiä strategisia suuntaviivoja. Aluepolitiikan ja maaseudun kehittämispolitiikan yhteydessä harkitaan, onko uusien vedenhankinnan infrastruktuurien tai laitteistojen tukemisen ehdoksi asetettava vesivarojen tehokas hallinta, jossa otetaan huomioon ympäristönäkökohdat.
- Tutkitaan mahdollisuuksia tehostaa vesivarojen tehokasta hallintaa alakohtaisten politiikkojen avulla, jolloin käytettäisiin asianmukaisia rahastoja siihen, että veden käyttäjät voisivat tehokkaasti tuottaa ympäristöpalveluja.

Kansallisella tasolla:

- Varmistetaan, että EU-varoja käytetään tehokkaasti veden kysynnän ohjauksen parantamiseen. Keinoja ovat erityisesti mukauttamistoimenpiteet, kestävät menettelytavat, veden säästämisen edistäminen sekä seurantajärjestelmät ja mukautetut riskinhallintavälineet.
- Edistetään vedenkäyttöä tehostavien laitteiden ja menettelytapojen käyttöä tarjoamalla verokannustimia erityisesti veden niukkuudesta kärsivillä alueilla ja ottaen huomioon yhteiskunnan tilanne ja mahdolliset alue-erot.

Hyvä käytäntö:

Kypros on toteuttanut vedensäästämistoimenpiteitä kotitalouksien tasolla kannustamalla käyttämään harmaata vettä (pesuvettä ja pyykinpesuvettä) uudelleen pihojen kasteluun ja WC:iden huuhteluun. Veden kulutus henkeä kohti on niiden ansiosta vähentynyt 40 prosentilla. Järjestelmän kustannuksista 75 prosenttia on vuonna 2007 rahoitettu valtionavusta.

Saksassa viidennes suurimmista kaupungeista on tukenut sadeveden keräämistä yli kymmenen vuoden ajan, ja tavoitteena on varustaa 15 prosenttia rakennuksista asianmukaisilla laitteilla vuoteen 2010 mennessä.

2.3. Kuivuusriskien hallintasuunnitelmien parantaminen

2.3.1. Kuivuusriskien hallintasuunnitelmien kehittäminen

Asia:

Koska kuivuus on lisääntynyt viime vuosien aikana, jotkut jäsenvaltiot ovat siirtyneet kriisinhallinnasta kuivuusriskien hallintaan. Tällöin on usein päädytty kattaviin kuivuusriskien hallintasuunnitelmiin, jotka käsittävät muun muassa vesivarojen kuormitusalueiden kartoituksen, varoitustasot ja varoitusjärjestelmät. Vesipolitiikan puitedirektiivissä on tarpeeksi joustovaraa, jotta asianomaisille vesistöalueille voidaan kehittää erityisiä kuivuusriskien hallintasuunnitelmia.

Tuleva toiminta:

Euroopan tasolla:

Edistetään kuivuusriskien hallintaan liittyvän tiedon ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa. Määritellään kuivuuden raja-arvoihin ja kuivuuskartoituksiin liittyviä menettelyjä. Laaditaan suositukset vuoden 2008 loppuun mennessä.

Kansallisella tasolla:

- Vuoteen 2009 mennessä laaditaan erityiset kuivuudenhallintasuunnitelmat, joilla täydennetään vesipolitiikan puitedirektiivin 13 artiklan 5 kohdan mukaisesti jokien valuma-alueille tarvittaessa laadittuja hallintasuunnitelmia

Hyvät käytännöt:

Espanja ja Alankomaat ovat jo panneet täytäntöön kansallisia suunnitelmia kuivuusriskien torjumiseksi.

Osaksi vesipolitiikan puitedirektiivin yhteistä täytäntöönpanostrategiaa luotu eurooppalainen asiantuntijaverkosto pyrkii kehittämään kuivuudenhallintasuunnitelmia. Ensimmäinen työpaja järjestettiin Espanjan aloitteesta kesäkuussa 2007.

2.3.2. Kuivuuden seurantajärjestelmän ja varhaisvaroitusjärjestelmän kehittäminen

Asia:

Komissio kehittää parhaillaan eurooppalaista kuivuuden seurantajärjestelmää, jolla lisätään aiheeseen liittyvää tietoa. Tehokkaat hälytysjärjestelmät ovat myös tärkeä osa riskienhallintaa. Varhaisvaroitusjärjestelmän ansiosta asiasta vastaavat viranomaiset voivat paremmin valmistautua kuivuuteen. Seurantajärjestelmään syötetään asiaa koskevat tiedot ja tutkimustulokset sekä kuivuuden seuranta, havaitsemista ja ennustamista koskevat tiedot eri laajuisilla alueilla (paikalliselta ja alueelliselta tasolta aina koko EU:n kattavalle tasolle). Seurantajärjestelmän ansiosta voidaan tulevia tapahtumia arvioida.

Tuleva toiminta:

Euroopan tasolla ja kansallisella tasolla:

- Vuoteen 2012 mennessä kehitetään operatiivisen kuivuuden EU:n seurantajärjestelmän ja ennakkovaroitusjärjestelmän prototyypit ja laaditaan niitä koskevat täytäntöönpanomenettelyt.

Hyvä käytäntö:

Sloveniassa toimii aavikoitumisen estämiseksi tehdyn Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen puitteissa Kaakkois-Euroopan kuivuudenhallintakeskus, jonka tehtäviin kuuluu kuivuuteen valmistautuminen sekä kuivuuden seuranta, ennustaminen ja hallinta.

Viidennessä puiteohjelmassa esitettiin kuivuusongelmia käsittelevän eurooppalaisen keskuksen perustamista. Se on virtuaalinen tietokeskus, jonka tehtävänä on edistää tieteen tekijöiden ja käyttäjäyhteisön välistä yhteistyötä ja kapasiteetin kehittämistä ja siten lisätä yhteiskunnan valmiutta ja kuivuudenkestokykyä.

2.3.3. Pyrkimykset EU:n solidaarisuusrahaston ja Euroopan pelastuspalvelumekanismin tehokkaaseen hyödyntämiseen

Asia:

Vakavasta kuivuudesta kärsineet jäsenvaltiot eivät ole tähän mennessä hakeneet avustuksia Euroopan unionin solidaarisuusrahastolta (EUSF). Ne eivät myöskään ole pyytäneet pelastuspalvelualan avustustoimia kiireellisimmän vedentarpeen täyttämistä varten.

Tulevat toimet:

EU:n tasolla:

- Korostetaan edelleen komission valmiutta tutkia perusteellisesti kaikki vakavasta kuivuudesta kärsineiden jäsenvaltioiden hakemukset tuen saamiseksi EUSF-rahastosta. Ennen päätöksentekoa varmistetaan, että hakemukseen johtaneen tilanteen taustalla ei ole tehoton vesivarojen hallinnointi ja että käytössä on asianmukaiset kuivuudenhallintajärjestelmät.
- Tarkastellaan, onko solidaarisuusrahaston operaatioiden kriteerit määriteltävä EUSF-asetuksessa paremmin, jotta tukikelpoisuus voidaan todeta ja jotta EUSF voi reagoida paremmin.
- **Pelastuspalvelumekanismissa** tarkastellaan kaikkia mahdollisuuksia kuivuusongelmien sisällyttämiseksi tulevien vuosien työohjelmiin. Yhtenä tavoitteena tulee olemaan kaikkien avustumahdollisuuksien selvittäminen muun muassa metsäpalovaaroja aiheuttavan vakavan kuivuuden tapauksessa. Lisäksi pyritään löytämään paras mahdollinen tapa käyttää ja täydentää saatavilla olevia niukkoja vesivaroja.
- Varhaisvaroitussjärjestelmiä käsittelevää pelastuspalvelumekanismin työryhmää pyydetään kehittämään lähestymistapa kuivuuden varhaisvaroitussjärjestelmän parasta mahdollista käyttöä varten Euroopan ja kansallisella tasolla sekä ennakoimaan valmistelevia pelastuspalvelutoimia.

2.4. Vedenhankinnan infrastruktuurien lisäämisen harkitseminen

Asia:

On alueita, joilla vedentarve on edelleen suurempi kuin saatavilla olevat vesivarat huolimatta siitä, että kaikki ennalta ehkäisevät toimenpiteet (veden säästämistä vedenhinnoittelupolitiikkaan ja vaihtoehtoihin ratkaisuihin) on pantu täytäntöön vesivarojen käyttöä koskevan hierarkian mukaisesti ja kustannus-hyötyulottuvuus on otettu huomioon asianmukaisesti. Uusia vedenhankinnan infrastruktuureja voidaan näillä alueilla joissakin tapauksissa harkita mahdollisena vaihtoehtona vakavan kuivuuden aiheuttamien vaikutusten lieventämiseksi.

Vedenhankinnan infrastruktuurien lisäämiseen on useita mahdollisuuksia, muun muassa pinta- tai pohjaveden varastointi, veden siirtäminen tai vaihtoehtoisten vesilähteiden käyttäminen.

Uusien veden hankintaan tarkoitettujen patojen rakentamiseen ja veden siirtoon sovelletaan EU:n lainsäädäntöä. Virtaaman pysäyttäminen tai siirtäminen muuttaa väistämättä vesistöjen tilaa, ja tällaisten toimien toteuttaminen edellyttääkin tiukkojen erityisehtojen täyttämistä. Lisäksi suuret hankkeet aiheuttavat usein vettä luovuttavien ja vettä vastaanottavien vesistöalueiden välisiä sosiaalisia ja poliittisia ristiriitoja, mikä kyseenalaistaa hankkeiden kestävyys.

Muun muassa suolanpoistoa vedestä ja jäteveden uudelleenkäyttöä pidetään yhä useammin mahdollisina ratkaisuin koko Euroopassa. Ennen kuin komissio tuo esille näitä vaihtoehtoja koskevan lopullisen kantansa, on vielä arvioitava näiden menetelmien riskejä ja vaikutuksia ja otettava huomioon jäsenvaltioiden ja alueiden erityiset biologiset ja maantieteelliset erityispiirteet.

Tulevat toimet:

EU:n tasolla:

- Komissio arvioi vuoden 2008 loppuun mennessä kaikki vaihtoehdot.

Kansallisella tasolla:

- Varmistetaan, että vedenhankinnan infrastruktuurien, kuten patojen ja suolanpoistolaitosten, lisäämisen haitalliset vaikutukset otetaan täysimääräisesti huomioon ympäristöarvioinnissa. Ilmastomuutoksesta mahdollisesti aiheutuvat muutokset sekä Energiapolitiikka Euroopalle -tiedonannon tavoitteet on otettava täysimääräisesti huomioon yhteensopivuuden varmistamiseksi.

Hyvä käytäntö:

Vireillä on tutkimushankkeita kuten MEDINA⁷ ja MEDESOL⁸ (kuudes tutkimuksen puiteohjelma), joissa tutkitaan veden suolapitoisuuden vähentämistä ja suolanpoistoon liittyvän energiankulutuksen vähentämistä.

⁷ MEDINA: Kalvotekniikkaan perustuva suolanpoisto: yhtenäinen lähestymistapa.

2.5. Vedenkäyttöä tehostavien tekniikkojen ja käytäntöjen edistäminen

Asia:

Kaikilla talouden aloilla on jatkettava vedenkäyttöä tehostavien tekniikkojen ja käytäntöjen kehittämistä. Vedenkäyttöä voidaan edelleen tehostaa huomattavasti koko EU:ssa. Eräillä alueilla voitaisiin säästää jopa 30 prosenttia rakennuksissa käytetystä vesimäärästä⁹. Vesivuotojen osuus koko vedenkulutuksesta voi joidenkin kaupunkien julkisissa vesijohtoverkoissa olla yli 50 prosenttia. Vastaavaa vedentuhlausta on ilmennyt kasteluverkostoissa. Tekniikkojen kehittäminen ei kuitenkaan riitä, vaan on myös uudistettava vesivarojen hallintakäytännöt kaikilla aloilla, joilla käytetään suuria määriä vettä (muun muassa maatalous, tehdasteollisuus ja matkailu).

Tulevat toimet:

EU:n tasolla:

- Tarkastellaan standardien laatimista vedenkäyttöön liittyville laitteille, kuten kastelulaitteille ja muille maataloudessa käytettäville energiaa kuluttaville laitteille.
- Tarkastellaan lainsäädännön laatimista sellaisille vettä käyttäville laitteille, jotka eivät kuluta energiaa (hanat, suihkusuuttimet, WC:t).
- Kun yhdenmukaistetaan elinkaariarviointeja ja ympäristötuoteselosteita, sisällytetään rakennusten tehokkuutta koskeviin standardeihin myös vedenkäytön tehokkuusvaatimuksia.
- Tarkastellaan mahdollisuuksia laatia uusi direktiivi, joka vastaisi rakennusten energiatehokkuudesta annettua direktiiviä¹⁰. Sen sääntelykohteita voisivat olla hanat, suihkut ja WC:t, sadeveden kerääminen sekä ns. harmaan (käytetyn) veden uudelleenkäyttö.
- Tarkastellaan mahdollisuuksia sisällyttää vedenkäytön tehokkuutta koskeva indikaattori EMAS-asetuksen tarkistukseen, jonka komissio tulee esittämään. Pyritään sertifioimaan asteittain kaikki Euroopan unionin toimielinten rakennukset lähivuosina.
- Luodaan kannustimia tutkimustyölle, jonka aiheena on taloudellisen toiminnan mukauttaminen veden niukkuuteen ja kuivuuteen, vedenkäytön tehokkuus, päätöksentekovälineet ja neuvontapalvelut.

Kansallisella tasolla:

- Kannustetaan uusien rakennusten tehokasta vedenkäyttöä sekä julkisten ja yksityisten jakeluverkkojen suorituskykytasoa koskevien sitovien vaatimusten käyttöönottoa; vaatimuksissa on oltava myös liiallisiin vesivuotoihin liittyvä sakkojärjestelmä.

⁸ MEDESOL: Suolanpoisto merivedestä innovatiivisella aurinkoenergiakäyttöisellä kalvosuodatusjärjestelmällä.

⁹ Ecologic, kesäkuu 2007.

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/91/EY, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, rakennusten energiatehokkuudesta.

EU:n ja kansallisella tasolla:

- Luodaan vapaaehtoisia sopimuksia kaikkien niiden talouden alojen (rakennuttajat, rakennustyönjohtajat, teollisuus, matkailualan ammattilaiset, maanviljelijät, paikallisviranomaiset) kanssa, joilla tarvitaan runsaasti vettä, jotta voitaisiin kehittää vastuullista vedenkäyttöä edistäviä tuotteita, rakennuksia, verkostoja ja käytäntöjä.

Hyvät käytännöt:

Monissa Espanjan kaupungeissa on otettu menestyksekkäästi käyttöön ennakoivia vedensäästöohjelmia. Zaragozassa aloitettiin vuonna 1997 vesihuoltolaitteistojen uusimiseen, veden mittauksen käyttöönottoon ja yleisen tietoisuuden parantamiseen perustuva monipuolinen ohjelma. Sen täytäntöönpanon ansiosta kaupungissa on säästetty 1,2 miljardia litraa vettä vuodessa ja kaupungin asukaskohtainen vedenkulutus, 96 litraa henkilöä kohti päivässä, on koko Espanjan pienin.

2.6. Vettä säästävien toimintatapojen edistäminen Euroopassa

Asia:

Vastuullisten vettä säästävien ja vedenkäyttöä tehostavien toimintatapojen kehittäminen edellyttää aktiivista tiedotuspolitiikkaa, johon kaikkien vesialan toimijoiden on osallistuttava. Keskeisiä toiminta-aloja ovat tiedotus ja koulutus.

Kuluttajat vaativat yhä enemmän tietoa siitä, miten vettä käytetään teollisuuden ja elintarvikkeiden jalostuksen prosesseissa. Tuotteiden merkitseminen on tehokas tapa antaa yleisölle sen haluamaa tietoa vedenkäytön tehokkuudesta ja vesivarojen hallinnan kestävästä käytännöistä. Vedenkäyttöä entisestään tehostavien laitteiden ja vastuullista vedenkäyttöä edistävien tuotteiden markkinointia olisi kannustettava.

Laatu- tai sertifiointijärjestelmiin osallistuvia talouden toimijoita olisi kannustettava käyttämään todistetusti tehokasta vedenkäyttöä markkinointivalttina yritysten yhteiskuntavastuun (Corporate Social Responsibility, CSR) periaatteiden mukaisesti.

Tulevat toimet:

EU:n tasolla:

- Tutkitaan yhdessä yritysten yhteiskuntavastuun edistämiseen pyrkivän eurooppalaisen liittouman (European Business Alliance on CSR) kanssa mahdollisuutta käynnistää veden tehokasta käyttöä koskeva liittouma-aloite.
- Edistetään vesivarojen hallintaa koskevien sääntöjen lisäämistä nykyisiin ja tuleviin (esimerkiksi luonnonmukaista maanviljelyä koskeviin) laatu- ja sertifiointijärjestelmiin.
- Tutkitaan mahdollisuutta täydentää EU:n tuotemerkintäjärjestelmää siten, että sen avulla voidaan parantaa vedenkäyttöä tehostavien laitteiden ja vastuullista vedenkäyttöä edistävien tuotteiden myyntiä.

Kansallisella tasolla:

- Kannustetaan edelleen vesivarojen hallintaan tähtäävän koulutuksen, neuvontapalvelujen, hyvien käytäntöjen vaihtamisen ja laajojen kohdennettujen tiedotuskampanjojen kehittämistä.

Hyvä käytäntö:

Ranskassa aloitettiin kesällä 2006 kansallinen kampanja, jonka nimi oli ”Riittääkö vettä kaikille”. Radiossa ja televisiossa esitettiin tietoisuuteen perustuneessa kampanjassa korostettiin yksilöllisten ponnisteluja veden säästämiseksi. Yleisön mielestä kampanjan viesti oli vakuuttava: 88 prosenttia ilmoitti pyrkivänsä säästämään vettä.

2.7. Tietojen keräämisen parantaminen

2.7.1. Koko Euroopan kattava veden niukkuutta ja kuivuutta koskeva tietojärjestelmä

Asia:

Luotettavat veden niukkuuden ja kuivuuden laajuutta ja vaikutuksia koskevat tiedot ovat välttämättömiä päätöksenteolle kaikilla tasoilla. Yhteisiä määritelmiä tarvitaan tietojen johdonmukaisuuden varmistamiseksi EU:n tasolla. Äskettäin julkistettu Euroopan vesitietojärjestelmä (Water Information System for Europe, WISE)¹¹ tarjoaa erinomaiset puitteet tällaisten tietojen yhdistämiseen ja levittämiseen.

Tulevat toimet:

- Esitetään joka vuosi EU:n tasolla arviointi, joka perustuu sovittuihin indikaattoreihin sekä jäsenvaltioiden ja sidosryhmien komissiolle tai Euroopan ympäristökeskukselle antamiin tietoihin.
- Hyödynnetään täysimääräisesti ympäristön ja turvallisuuden maailmanlaajuisen seurannan (GMES) palveluja, joilla tuotetaan spatiaalisia tietoja ja jotka tarjoavat seurantavälineitä vesipolitiikan, maankäytönsuunnittelun ja parempien kastelukäytäntöjen edistämiseksi.

2.7.2. Tutkimuksen ja teknologian kehittämismahdollisuudet

Asia:

EU:n ja kansallisen tason tutkimustyön koordinoinnilla sovitetaan tutkimustarpeet ja tutkimuksen tarjonta mahdollisimman hyvin yhteen. LIFE+-ohjelma ja Euroopan naapuruuspoliittisen kumppanuusvälineen (European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI) tuen piiriin kuuluvat rajat ylittävät ohjelmat, jotka liittyvät veden niukkuuden ja kuivuuden hallintaan, olisi sovitettava yhteen. On pyrittävä kehittämään yhteisvaikutusta tiedemaailman kanssa muun muassa ilmastomuutokseen liittyvissä asioissa.

¹¹ <http://water.europa.eu>.

Tulevat toimet

- Levitetään veden niukkuutta ja kuivuutta koskevia tutkimustuloksia sekä helpotetaan niiden käyttöä ja hyödyntämistä.
- Kartoitetaan, edistetään ja kannustetaan alan tutkimus- ja teknologiatoimia sekä verkostoitumista yhteisön seitsemännen tutkimuksen ja kehityksen puiteohjelman tarjoamien mahdollisuuksien puitteissa. Tutkimustuloksia voidaan operatiivisina hyödyntää ehkä jo vuonna 2009.

3. PÄÄTELMÄT

Veden niukkuuteen ja kuivuuteen liittyvistä haasteista selviytyminen on nähtävä sekä keskeisenä ympäristökysymyksenä että Euroopan kestäväen talouskasvun edellytyksenä. Kun EU pyrkii elvyttämään ja lujittamaan talouttaan sekä näyttämään esimerkkiä ilmastonmuutoksen torjunnassa, vedenkäytön tehostamiseen tähtäävä strategia voi edistää huomattavasti näiden tavoitteiden saavuttamista.

Tässä tiedonannossa määritellään alustavasti vaihtoehtoisia toimintamalleja, jotka on tarkoitettu perustaksi veden niukkuuteen ja kuivuuteen mukautumisesta käytäville laaja-alaisille keskusteluille. On mahdollista, että veden niukkuus ja kuivuus lisääntyvät ilmastonmuutoksen yhteydessä. Tiedonannossa esitetyt vaihtoehdot voivat kuitenkin tuottaa tuloksia jo lyhyellä aikavälillä. Komissio katsoo sen vuoksi, että näitä toimenpiteitä on pyrittävä toteuttamaan EU:ssa mahdollisimman pikaisesti. Tässä yhteydessä on tärkeää tarkastella sitä, mitä merkitystä huipputieteen saavutuksilla voi olla poliittiselle päätöksenteolle. Komissio arvioi edistymistä asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja laatii siitä kertomuksen neuvostolle ja Euroopan parlamentille. Kertomus esitetään vuonna 2008 pidettävän sidosryhmien foorumin yhteydessä.

Komissio harkitsee mahdollisia seuranta-aloitteita ja jatkotoimia niiden keskustelujen perusteella, joita tästä tiedonannosta käydään ministerineuvostossa – ensimmäiseksi 1. syyskuuta 2007 pidettävässä epävirallisessa ympäristöasioiden neuvostossa – ja Euroopan parlamentissa. Komissio ottaa huomioon myös edellä mainitun kertomuksen tulokset.

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION

Bryssel den 18.7.2007
KOM(2007) 414 slutlig

**MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN
TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET**

om problemet med vattenbrist och torka i Europeiska unionen

{SEK(2007) 993}
{SEK(2007) 996}

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om problemet med vattenbrist och torka i Europeiska unionen

(text av betydelse för EES)

Tillgång till vatten av god kvalitet och i tillräcklig mängd är avgörande för alla människors dagliga överlevnad, och för de flesta ekonomiska verksamheter. Men vattenbrist och torka har nu blivit till stora problem, och klimatförändringen väntas förvärra saken. Problemet är globalt, och EU är inget undantag.

Under de senaste trettio åren har EU drabbats av torka allt oftare, och torkan har blivit allt mer allvarlig. Antalet områden och människor som påverkas av torka steg med nästan 20 % mellan 1976 och 2006. En av de mest omfattande torkperioderna inträffade 2003 och påverkade över 100 miljoner människor och en tredjedel av EU:s territorium. Detta kostade den europeiska ekonomin minst 8,7 miljarder euro. De sammanlagda kostnaderna för torka under de senaste trettio åren uppgår till 100 miljarder euro. Under samma period har de genomsnittliga årskostnaderna fyrdubblats¹.

”Torka” innebär en tillfällig minskning av vattentillgången till följd av exempelvis uteblivet regn. ”Vattenbrist” innebär att efterfrågan överstiger vattentillgången vid hållbar exploatering. Minst 11 % av EU:s befolkning, och 17 % av dess territorium har redan haft att göra med vattenbrist. Dagens tendenser tyder på att vattenbristen i EU kommer att öka kraftigt.

Vattenbrist och torka är alltså inte bara något som vattenförvaltningarna måste fundera på. De har direkta effekter på befolkningen och näringslivet som använder vatten och är beroende av detta, till exempel jordbruk, turism, industri, energi- och transportsektorn. Särskilt vattenkraften, som är en kolneutral energikälla, är ytterst beroende av tillgången på vatten. Vattenbrist och torka har också mer allmän inverkan på naturresurserna som sådana genom negativa sidoeffekter för den biologiska mångfalden och vattenkvaliteten, och genom ökad risk för skogsbränder och markförstöring.

Eftersom klimatförändringar kan väntas trots EU:s avsevärda ansträngningar att lindra dem kan denna tendens förväntas fortsätta och till och med förvärras. Detta betonas i den grönbok som kommissionen nyligen antog om anpassning till klimatförändringen. Enligt den mellanstatliga panelen för klimatförändringar² kommer klimatförändringen att innebära att mellan 1,1 och 3,2 miljarder människor drabbas av vattenbrist om temperaturen stiger med mellan 2 och 3° C. De torkdrabbade områdena förväntas öka i omfång. Därför har det blivit en prioritering för EU att utarbeta effektiva strategier för att hantera torka.

¹ http://ec.europa.eu/environment/water/pdf/1st_report.pdf

² IPCC WGII, fjärde utvärderingsrapporten, den 6 april 2007.

Den 10 januari 2007 antog kommissionen ett energi- och klimatpaket som ska styra EU till en hållbar, konkurrenskraftig och säker energipolitik. En central uppgift är att lösa energiproblemet genom att utnyttja energin på ett effektivare sätt innan man letar efter alternativ. Ett sådant tillvägagångssätt är också lämpligt för vattenbrist och torka. För att hantera vattenbrist och torka bör man i första hand skapa en vatteneffektiv och vattensparande ekonomi. Att spara vatten innebär också att man sparar energi, eftersom utvinning, transport och rening av vatten medför höga energikostnader. I detta sammanhang är det ytterst viktigt att förbättra styrningen av efterfrågan på vatten. Vatten, liksom energi, är en förutsättning för all mänsklig, ekonomisk och samhällelig verksamhet. Därför måste ett brett urval av strategiska möjligheter övervägas.

I ljuset av detta vill detta meddelande presentera ett första urval av strategiska möjligheter på EU-nivå, nationell nivå och regional nivå, som kan bidra till att lösa eller lindra de problem som vattenbrist och torka medför i EU. Kommissionen engagerar sig att driva denna fråga på internationell nivå, till exempel i Förenta nationernas konvention för bekämpning av ökenspridning och Förenta nationernas ramkonvention om klimatförändringen.

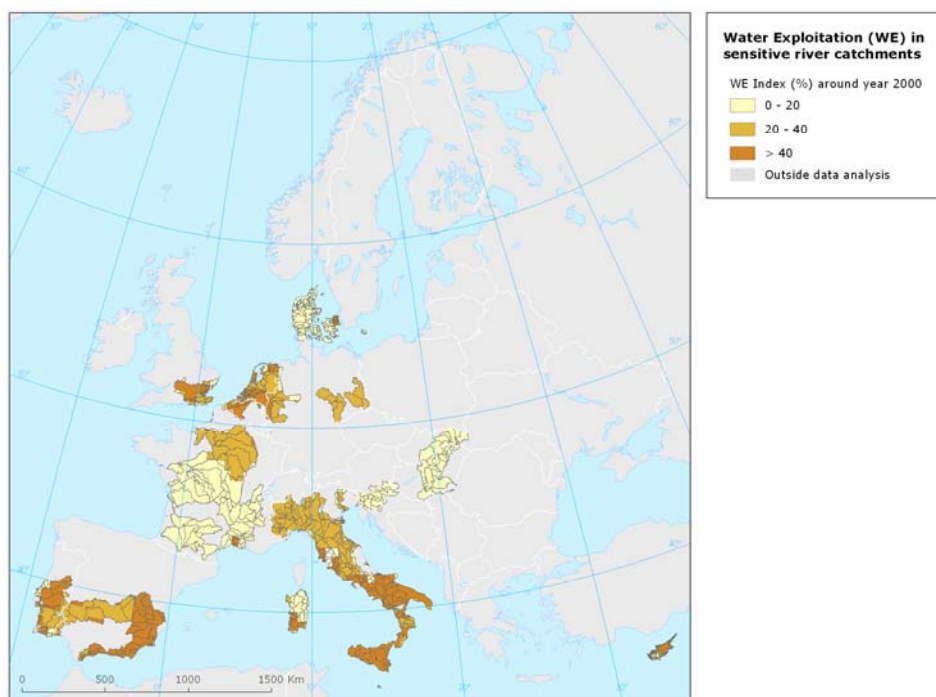
Detta meddelande är också ett svar på rådets (miljö) begäran om insatser i fråga om vattenbrist och torka i juni 2006.

1. BAKGRUND

Följande problem ska behandlas:

- **Framsteg mot ett fullständigt genomförande av ramdirektivet för vatten³** (nedan kallat *ramdirektivet*), EU:s flaggskeppsdirektiv för vattenpolitiken, är en förutsättning om man ska kunna få bukt med slöseriet med vattenresurser.
- Detta problem härrör ofta från **ineffektiv prissättning för vatten**, där priserna ofta inte återspeglar vattenresursernas sårbarhet på lokal nivå. Principen om att användaren betalar tillämpas knappast utanför dricksvattendistribution och avloppsrening. Om principen skulle införas på EU-nivå skulle de onödiga vattenförlusterna och slöseriet upphöra, och vattnet skulle förbli tillgängligt för viktiga användningar i hela EU och alla delar av de gränsöverskridande avrinningsområdena. Med andra ord skulle en effektiv prissättning uppmuntra till effektiv vattenanvändning.

³ Direktiv 2000/60/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område.

Water exploitation (WE) in sensitive river catchments – Vattenanvändning i känsliga avrinningsområden

WE index (%) around year 2000 – Vattenanvändning (i %) runt år 2000

Outside data analysis – Utvärderade data saknas

- **Fysisk planering** är också en faktor som kraftigt påverkar vattenanvändningen. Felaktig vattenfördelning mellan ekonomiska sektorer leder till obalans mellan vattenbehov och tillgängliga vattenresurser. Det krävs ett pragmatiskt paradigmskifte för att ändra beslutsprocesserna och uppmuntra effektiv fysisk planering på lämplig nivå.
- Det finns enorma möjligheter till **vattenbesparingar** i EU. Vi fortsätter att slösa bort minst 20 %⁴ av vårt vatten genom ren brist på effektivitet. Det måste bli en prioritering att spara vatten, och alla möjligheter att utnyttja vattnet effektivare måste därför undersökas. Därför bör beslutsprocesserna grundas på en entydig **vattenhierarki**. Ytterligare infrastruktur för vattendistribution bör övervägas först när alla andra möjligheter har uttömts, till exempel effektiv prissättning och kostnadseffektiva alternativ. Vattenanvändningen bör också rangordnas: det är uppenbart att allmänhetens tillgång till vatten alltid måste vara **en första prioritering** så att alla garanteras det vatten de behöver.
- Ytterligare **samordning** av vattenrelaterade frågor i vattenrelaterad sektorspolitik är en nödvändighet för att skapa en vattenbesparande kultur. Samordningen på EU-nivå, i medlemsstaterna och regionalt varierar kraftigt mellan sektorerna. Allmänt sett är samstämmigheten bristfällig och i många fall kan man till och med tala om kontraproduktiva effekter på skyddet av vattenresurserna.

⁴ Ecologic, Report on EU water saving potential, juni 2007.

- För att verkligen vara effektiva måste de politiska insatserna i fråga om vattenbrist och torka slutligen grundas på **kunskap och information av hög kvalitet** vad gäller problemens omfattning och förväntade utveckling. I dag är de utvärderings- och övervakningsprogram som finns i EU och i medlemsstaterna varken samordnade eller fullständiga. En förutsättning är därför att kunskapsluckorna runt om i EU överbryggas och att uppgifternas kompatibilitet garanteras. Här har forskningen en viktig roll att spela genom att skapa kunskap och ge stöd till beslutsprocesserna.

2. LÖSNINGAR PÅ PROBLEMET: POLITISKA RIKTLINJER FÖR FRAMTIDA INSATSER

Samråd med berörda parter och den proportionella konsekvensbedömning som gjorts för detta meddelande visar att den lämpligaste lösningen på problemen i samband med vattenbrist och torka vore ett samordnat handlande på grundval av ett antal olika möjligheter, snarare än alternativ där man enbart utnyttjar vattendistributionen eller ekonomiska instrument.

Det kommer att krävas mer ingående ekonomiska och rättsliga analyser under de kommande månaderna för att i detalj bestämma varje behandlad lösningsmöjlighets potential, genomförbarhet och tänkbara tidsramar. Innan någon av dessa åtgärder vidtas måste en konsekvensbedömning genomföras.

2.1. Rätt prissättning för vatten

Bakgrund:

Kommissionen är en aktiv förespråkare av marknadsbaserade instrument på miljöområdet, vilket bland annat framgår av den grönbok som nyligen antogs om marknadsbaserade styrmedel⁵. De gällande bestämmelserna i ramdirektivet om vatten ger mycket spelrum för att hantera både vattenbrist och torka med sådana instrument. Trots uttryckliga krav i ramdirektivet (artikel 9) har medlemsstaterna hittills inte begagnat sig av ekonomiska styrmedel i någon större utsträckning. Till synes väl genomtänkta prisstrategier kan visa sig vara totalt verkningslösa om huvudandelen av vattenuttagen inte ens mäts eller registreras av myndigheterna. I ramdirektivet (artikel 11) föreskrivs införandet av systematiska kontroller av vattenuttagen.

Nästa steg:

På nationell nivå till 2010:

- Vattentaxor som grundas på en samstämmig ekonomisk bedömning av vattenanvändningen och vattnets värde införs. Dessa ska ge tillräckliga incitament att använda vattenresurserna på ett effektivt sätt, och alla vattenanvändningar ska i tillräcklig utsträckning bidra till att täcka kostnaderna för vattentjänsterna, i enlighet med ramdirektivet. Principen om att användaren betalar måste sättas i system, oberoende av var vattnet kommer ifrån. De privata hushållen måste emellertid ha tillgång till adekvat vattendistribution, oberoende av deras ekonomiska resurser.

⁵ Grönbok om marknadsbaserade styrmedel för miljöpolitiken och näraliggande politikområden, KOM(2007) 140.

- Insatserna för att införa obligatoriska vattenmätarprogram i alla sektorer som använder vatten förstärks.
- Fullständig efterlevnad av ramdirektivet garanteras, för att garantera eller återställa hållbara vattenresurser.

Bästa praxis:

I Frankrike måste man vid bevattning använda vattenmätare så snart man överskrider vissa uttagströsklar. Under perioden 2000–2003 ökade andelen utrustning med mätare från 54 % till 71 %, vilket motsvarar 85 % av den sammanlagda bevattnade arealen.

2.2. Effektivare tilldelning av vatten och vattenrelaterade bidrag

2.2.1. Förbättrad fysisk planering

Bakgrund:

Den ekonomiska utvecklingen i vissa avrinningsområden kan ha negativ inverkan på tillgången till vattenresurser. Särskilt måste sådana avrinningsområden beaktas som nästan ständigt präglas av vattenstress eller -brist. Hittills har EU:s politik snarast förvärrat dessa områdens sårbarhet. Den massiva utvecklingen av turistorter i känsliga avrinningsområden har exempelvis haft betydande inverkan på lokala vattenresurser. Även jordbrukets inverkan är betydande, inte minst genom bevattning. Överuttag är fortfarande ett problem, bland annat också eftersom vissa medlemsstater ännu inte i tillräcklig utsträckning infört frikoppling. En rad reformer av den gemensamma jordbrukspolitiken och i synnerhet stödet till landsbygdsutveckling har redan lett till att situationen har förbättrats. Framtida anpassningar av den gemensamma jordbrukspolitiken och den lägeskontroll som ska genomföras 2008 kommer att ge tillfälle att undersöka hur frågan om vattentillgång ännu bättre kan integreras i de berörda styrmedlen. Man bör exempelvis undersöka hur den gemensamma jordbrukspolitiken och 2008 års lägeskontroll kan främja ett mer fullständigt utnyttjande av total frikoppling och ökat stöd till vattenförvaltning inom ramen för programmen för landsbygdsutveckling. Det kommer också att vara viktigt att analysera vilka effekter den ökade efterfrågan efter biobränslen får på vattentillgången. All produktion, även jordbruksproduktion med bevattning och produktion av biomassa, och all ekonomisk verksamhet måste anpassas till den lokala vattentillgången. Detta är en grundförutsättning för hållbar fysisk planering i hela EU.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Det ökade intresset för hållbart jordbruk under det senaste årtiondet ger en användbar plattform för en politisk debatt om hur vi ska gå vidare för att göra vår vattenförvaltning hållbarare. Detta kommer att vara särskilt viktigt under perioden fram till dess att förvaltningsplanerna för avrinningsdistrikten genomförs år 2010.
- De ömsesidiga kopplingarna mellan utvecklingen av biobränslen och tillgången på vatten måste undersökas vidare.

På nationell nivå:

- En sträng efterlevnad av direktivet om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan⁶ måste garanteras i alla ekonomiska sektorer. Medlemsstaterna måste fortfarande utveckla sina nationella förfaranden och se till att de villkor som fastställs i de slutgiltiga besluten verkligen förhindrar miljökonsekvenser.
- Medlemsstaterna måste uppmuntras att identifiera de avrinningsområden som nästan ständigt eller ständigt präglas av vattenstress eller -brist.
- För dessa avrinningsområden måste lämpliga bestämmelser införas för att återställa en hållbar jämvikt. Frivilliga system kan bidra positivt och måste uppmuntras. Om resultaten är otillräckliga i mycket känsliga områden bör emellertid obligatoriska vattenbesparings- och vatteneffektivitetsåtgärder införas. Alla åtgärder kommer slutligen att ingå i ramdirektivets program.

Bästa praxis:

Inom ramen för FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning har Grekland infört ett nationellt åtgärdsprogram med särskilda åtgärder för att utjämna obalans mellan efterfråga och tillgång.

2.2.2. Finansiering av effektiv vattenanvändning

Bakgrund:

Ännu utnyttjar vi inte möjligheterna till effektiv vattenanvändning fullt ut i EU. Även kostnadseffektiva åtgärder vidtas ibland inte i brist på pengar.

För perioden 2007–2013 är en av prioriteringarna för EU:s regionalpolitik att försöka hantera följderna av klimatförändringen, bland annat vattenbrist och torka. De nya rättsliga ramarna möjliggör investeringar i infrastruktur för vattenförvaltning (lagring, distribution, rening), ren och vattenbesparande teknik och riskförebyggande åtgärder.

EU-medel och statligt stöd ger många möjligheter att åtgärda problemen, men det är sant att budgeten inte räcker för att täcka alla punkter.

Medlemsstaternas prioriteringar kan ibland också stå i vägen genom att i första hand främja ytterligare infrastruktur för vattendistribution och därmed gå stick i stäv mot vattenhierarkins logik som går ut på att man i första hand vidtar åtgärder för vattenbesparing och -effektivitet. Det är fortsatt viktigt att se till att villkoren för all finansiering i tillräcklig utsträckning föreskriver oberoende förhandsdemonstration av att vattenbesparingsmöjligheterna och potentialen att öka vatteneffektiviteten har uttömts, att effektiv vattenprissättning och mätning av vattenförbrukningen tillämpas, att miniminormer för de offentliga vattendistributionsnätens prestanda efterlevs eller att kostnaderna för projekten täcks av de berörda vattenanvändarna. Dessutom måste nationella stödåtgärder vara fullständigt förenliga med gällande regler för statligt stöd.

⁶ Direktiv 2001/42/EG, (EGT L 197, 21.7.2001, s. 30).

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Gemenskapens nuvarande strategiska riktlinjer för vatteninfrastruktur måste förbättras, och beträffande strategierna för regional och landsbygdsutveckling måste man undersöka huruvida ytterligare framsteg krävs i fråga om miljörelaterade villkor för effektiv vattenanvändning innan man kan ge stöd till ytterligare infrastruktur eller utrustning för vattendistribution.
- Man måste undersöka hur politiken bättre och i större omfattning kan bidra till en effektiv vattenanvändning, och hur berörda fonder kan sättas in för att på ett effektivt sätt få vattenanvändarna att tillhandahålla miljötjänster.

På nationell nivå:

- EU-medel och nationella medel måste användas effektivt för att förbättra styrningen av efterfrågan efter vatten, exempelvis genom anpassning, hållbara metoder, ytterligare vattenbesparingar, övervakningssystem och anpassade riskhanteringsverktyg.
- Utveckling av skatteincitament för att främja vattneffektiv utrustning och praxis, inte minst i områden med vattenbrist. Därvid ska det sociala sammanhanget och potentiella regionala skillnader beaktas.

Bästa praxis:

Cypern har vidtagit besparingsåtgärder på hushållsnivå genom att uppmuntra till återanvändning av s.k. "grått" vatten (dvs. vatten från tvätt och tvättmaskiner) för trädgårdsbevattning och toaletter. Detta har lett till att vattenförbrukningen *per capita* har minskat med upp till 40 %. 2007 täcktes 75 % av kostnaderna för systemet av statliga subventioner.

I Tyskland har en femtedel av de största städerna redan i tio år givit stöd till regnvattenanvändning med målet att 15 % av alla byggnader ska utrustas med sådana system till 2010.

2.3. Förbättrad hantering av risken för torka

2.3.1. Utveckling av riskhanteringsplaner för torka

Bakgrund:

Till följd av de senaste årens allt svårare torkor har somliga medlemsstater gått över till riskhantering för torka snarare än krishantering. Av detta följer ofta omfattande planer för hantering av risken för torka, med kartor över områden med vattenstress, varningströsklar och varningssystem. Ramdirektivet ger tillräcklig flexibilitet för utarbetandet av särskilda planer för hantering av torka i berörda avrinningsområden.

Nästa steg:

På EU-nivå:

Utbyte av information och bästa praxis i fråga om riskhantering måste främjas. Metoder för införandet av torketrösklar och kartläggning av torkeområden måste identifieras. Till slutet av 2008 bör rekommendationer ha utarbetats.

På nationell nivå:

- Till 2009 ska särskilda planer för hantering av torka ha utarbetats som komplettering av ramdirektivets förvaltningsplaner för avrinningsdistrikt, där så behövs och i enlighet med ramdirektivet (artikel 13.5).

Bästa praxis:

Spanien och Nederländerna har redan infört nationella planer för att hantera risken för torka.

Det europeiska nätverk av experter som inrättats som del av den gemensamma strategin för genomförandet av ramdirektivet håller på att utveckla planer för hantering av torka. Ett första seminarium om detta hölls i Spanien, i juni 2007.

2.3.2. Utveckling av ett observationsorgan och ett system för tidig varning vid torka

Bakgrund:

Kommissionen håller för närvarande på att utveckla ett europeiskt observationsorgan för torka som ska öka vår kunskap om denna fråga. Effektiva varningssystem är också en förutsättning för riskhantering. Därför ska ett system för tidig varning utvecklas för att göra berörda myndigheter mer förberedda inför torrperioder. Systemet ska samordna relevanta uppgifter och forskningsresultat, torkeövervakning, -upptäckt och -prognostisering på olika geografisk nivå, från lokal och regional verksamhet till en översyn av kontinenten på EU-nivå. Detta kommer att ge möjlighet att utvärdera framtida torkeincidenter.

Nästa steg:

På EU-nivå och i medlemsstaterna:

- Till 2012 ska prototyper utvecklas och genomförandeprocédurer införas för ett fungerande europeiskt observationsorgan för torka och ett system för tidig varning.

Bästa praxis:

Inom ramen för FN:s konvention för bekämpning av ökenspridning är Slovenien värd för ett centrum för hantering av torka i Sydösteuropa som strävar efter att se till att regionen är väl förberedd på torka och har möjligheter att övervaka, förutse och hantera sådana händelser.

Inom ramen för femte ramprogrammet föreslogs ett europeiskt torkecentrum. Det ska vara ett virtuellt kunskapscentrum som främjar samarbete och kompetensutveckling mellan forskare och användarna och därmed gör samhället mer förberett på, och motståndskraftigt mot, torka.

2.3.3. *Förbättrad användning av EU:s solidaritetsfond och EU:s mekanism för skydd och beredskap*

Bakgrund:

Hittills har aldrig någon medlemsstat som drabbats av allvarlig torka begärt hjälp från Europeiska unionens solidaritetsfond. Ingen har heller bett om stöd för att få nödleveranser av vatten.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Kommissionens beredskap att ingående granska ansökningar om stöd från **Europeiska unionens solidaritetsfond** från medlemsstater som drabbats av allvarlig torka bekräftas, samtidigt som man måste kontrollera att begäran inte är en indirekt följd av ineffektiv vattenförvaltning och att adekvata planer för hantering av torka finns tillgängliga.
- Inom ramen för förordningen om Europeiska unionens solidaritetsfond ska det undersökas huruvida det krävs ytterligare insatser i fråga om definition av kriterier och stödberättigande åtgärder så att Europeiska unionens solidaritetsfond bättre kan reagera på torka.
- **Mekanism för räddningstjänstinsatser** kommer att undersöka alla möjligheter att ta med torkefrågor i sina framtida årliga arbetsprogram. Ett mål kommer att vara att identifiera alla möjligheter till stöd vid allvarlig torka som exempelvis leder till skogsbränder, och att försöka utnyttja och komplettera de begränsade tillgängliga resurserna på bästa sätt.
- Expertgruppen för system för tidig varning kommer att uppmanas att utveckla en strategi för att förbättra användningen av systemet för tidig varning vid torka på EU-nivå och i medlemsstaterna och att förutse eventuella behov av förberedande katastrofskydd.

2.4. **Att överväga ytterligare infrastruktur för vattendistribution**

Bakgrund:

I regioner som har vidtagit alla förebyggande åtgärder enligt vattenhierarkin (allt från vattenbesparing till vattenprissättning och alternativa lösningar) och som tagit tillräcklig hänsyn till kostnads-/nytta-aspekterna, men där efterfrågan fortfarande överstiger vattentillgången kan ytterligare infrastruktur för vattendistribution i vissa situationer visa sig vara en tänkbar möjlighet att lindra effekterna av allvarlig torka.

Det finns olika sätt att utveckla ytterligare vatteninfrastruktur, som lagring av yt- eller grundvatten, vattenöverföring eller utnyttjande av alternativa källor.

Utbyggnad av nya fördämningar och vattenöverföringar omfattas av EU-lagstiftning. Avbrott eller omläggning av vattenflöden leder ofrånkomligt till förändringar i vattenförekomsternas status och omfattas därför av särskilda, stränga kriterier. Stora projekt kan dessutom ofta leda till sociala och politiska konflikter mellan givar- och mottagaravrinningsområden, vilket ifrågasätter sådana lösningars hållbarhet.

Alternativa lösningar som avsaltning eller återanvändning övervägs allt oftare runt om i Europa. Innan kommissionen slutgiltigt kan ta ställning till sådana lösningar måste en mer omfattande risk- och konsekvensbedömning genomföras, varvid medlemsstaternas och regionernas särskilda biogeografiska situation måste beaktas.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Till slutet av 2008 ska kommissionen förbereda en bedömning av alla alternativa lösningar.

På nationell nivå:

- Se till att alla skadliga effekter av extra infrastruktur för vattendistribution, som fördämningar och avsaltningsanläggningar beaktas till fullo i miljöbedömningen. De förändringar som väntas till följd av klimatiförändringen och de mål som ska uppnås inom ramen för energipolitiken för Europa måste också beaktas till fullo så att inga oförenligheter uppträder.

Bästa praxis:

Forskningsprojekt som Medina⁷ och Medesol⁸ (sjätte ramprogrammet för forskning) pågår för närvarande och syftar till att minimera saltlakevolymen eller minska energiförbrukningen vid avsaltning.

2.5. Främjande av vatteneffektiv teknik och metodik

Bakgrund:

Alla ekonomiska sektorer måste fortsätta att utveckla vatteneffektiv teknik och metodik. Vattenprestandan kan fortfarande förbättras avsevärt över hela EU. I vissa regioner kan upp till 30 % av den vattenmängd som förbrukas i byggnader sparas⁹. I somliga städer läcker över hälften av vattnet bort i distributionsnäten. Liknande spill har observerats i bevattningsanläggningar. Utöver förbättrad teknik krävs också bättre metoder för vattenförvaltning inom alla sektorer som använder stora mängder vatten (som jordbruk, framställningsindustri och turism).

Nästa steg:

På EU-nivå:

- Standarder för vattenförbrukande konstruktioner (t.ex. bevattningssystem och annan energiförbrukande jordbruksutrustning) bör övervägas.
- Lagstiftning för icke-energiförbrukande produkter bör övervägas, inbegripet vattenförbrukande apparater (kranar, duschhuvuden, toaletter).

⁷ Medina: Membrane based desalination: an integrated approach.

⁸ Medesol: Seawater desalination by innovative solar-powered membrane distillation system.

⁹ Ecologic, juni 2007.

- Vatteneffektivitetskriterier bör tas med i prestandanormerna för byggnader i samband med att livscykelanalyser och miljödeklarering av produkter harmoniseras.
- Ett nytt direktiv i stil med direktivet om byggnaders energiprestanda¹⁰ bör övervägas för byggnaders vattenprestanda. Ett sådant direktiv skulle kunna omfatta kranar, duschar och toaletter, regnvattenanvändning och återanvändning av "grått vatten".
- Införandet av en prestandaindikator för vattenanvändning bör övervägas i samband med den översyn av förordningen om gemenskapens miljöstyrnings- och miljörevisionsordning (EMAS) som kommissionen kommer att lägga fram. Möjligheten att certifiera alla de Europeiska institutionernas byggnader under de kommande åren bör eftersträvas.
- Forskning om anpassning av ekonomisk verksamhet till vattenbrist och torka, samt om vatteneffektivitet och politiska instrument bör främjas.

På nationell nivå:

- Antagandet av bindande prestandakrav för nya byggnader och för offentliga och privata distributionsnät bör främjas, med system för påföljder vid alltför stora läckor.

På EU-nivå och i medlemsstaterna:

- Frivilliga avtal bör utvecklas med alla ekonomiska sektorer som behöver vatten (byggnadsföretag, fastighetsförvaltare, tillverkare, turistföretag, jordbrukare, lokala myndigheter) om att utveckla vattenvänligare produkter, byggnader, nät och metoder.

Bästa praxis:

I Spanien har föregripande vattenbesparingsprogram startats i flera städer, och har fått mycket goda resultat. 1997 inleddes ett omfattande program i Zaragoza, utgående från moderniserad vattenutrustning, införande av vattenmätare och informationskampanjer till allmänheten. Därigenom sparas 1,2 miljarder liter vatten per år, och staden har den lägsta vattenförbrukningen per invånare och dag i hela Spanien (96 l/person/dag).

2.6. Främjande av en vattenbesparingskultur i Europa

Bakgrund:

För att utveckla en ansvarsfull kultur av vattenbesparing och effektiv vattenanvändning krävs aktiva informationskampanjer som vänder sig till alla aktörer inom vattensektorn. Information, utbildning och fortbildning ska prioriteras.

Konsumenterna vill allt oftare ha mer upplysningar om hur vatten används i alla skeden i de industriella processerna eller i jordbruk-livsmedelskedjan. Ett effektivt sätt att föra ut information om vattenprestanda och hållbar vattenförvaltning till allmänheten är märkning. Saluföring av allt effektivare apparater och vattensnåla produkter bör främjas.

¹⁰ Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/91/EG av den 16 december 2002 om byggnaders energiprestanda.

I linje med företagens sociala ansvar ska ekonomiska aktörer som är verksamma inom kvalitets- eller certifieringsprogram uppmuntras att marknadsföra sina produkter utgående från en påvisad effektiv vattenanvändning.

Nästa steg:

På EU-nivå:

- I samarbete med den europeiska företagssammanslutningen för socialt ansvar (European Business Alliance on CSR) undersöka möjligheterna att låta denna sammanslutning starta ett initiativ för effektiv vattenanvändning.
- Uppmuntra införandet av regler om vattenförvaltning i nuvarande och framtida kvalitets- och certifieringsprogram.
- Undersöka möjligheten att utvidga de nuvarande märkningssystemen i EU där så är lämpligt, för att främja vattneffektiva apparater och vattenvänliga produkter.

På nationell nivå:

- Utvecklingen av utbildningsprogram, rådgivningstjänster, utbyte av bästa praxis och stora, målinriktade informationskampanjer om vattenanvändningsfrågor bör främjas ytterligare.

Bästa praxis:

Sommaren 2006 startade Frankrike en nationell kampanj med titeln "Kommer vattnet att räcka till alla"? Denna kampanj, som byggde på tv- och radioreklam uppmuntrade till individuella vattenbesparingsinsatser. Allmänheten tyckte att detta budskap var övertygande. 88 % sa att de försöker spara vatten.

2.7. Ökad kunskap och bättre datainsamling

2.7.1. Ett informationssystem för vattenbrist och torka i Europa

Bakgrund:

Beslutsprocesserna på alla nivåer förutsätter tillförlitliga uppgifter om omfång och effekter av vattenbrist och torka. Det behövs gemensamma definitioner för att se till att uppgifterna är samstämmiga på EU-nivå. Det nyligen offentliggjorda vatteninformationssystemet för Europa (WISE – Water Information System for Europe)¹¹ är en idealisk plattform för samordning och spridning av sådan information.

Nästa steg:

- En årlig europeisk bedömning bör läggas fram, grundad på gemensamt överenskomna indikatorer och uppgifter som medlemsstaterna och berörda parter varje år lämnar till kommissionen eller Europeiska miljöbyrån.

¹¹ <http://water.europa.eu>

- Tjänsterna för global övervakning för miljö och säkerhet (GMES) bör utnyttjas maximalt som rymdbaserat data- och övervakningsverktyg för vattenpolitik, fysisk planering och bättre bevattningsmetoder.

2.7.2. *Forskning och teknisk utveckling*

Bakgrund:

Stöd, samordning och spridning av forskningsinsatser mellan EU:s och medlemsstaternas nivåer är bästa sättet att tillfredsställa forskningsbehoven och förse samhällets användare och beslutsfattare med vad de behöver. Life+ bör samordnas med de gränsöverskridande programmen om hantering av vattenbrist och torka inom ramen för det europeiska grannskaps- och partnerskapsinstrumentet. Synergier mellan politik och forskning bör sökas på detta område.

Nästa steg:

- Resultaten av forskning om vattenbrist och torka måste spridas och deras utnyttjande underlättas.
- Forskningsinsatser och teknisk verksamhet på detta område bör undersökas, byggas ut och uppmuntras, exempelvis nätverkssamarbete, inom ramen för de möjligheter som gemenskapens sjunde ramprogram för forskning kan medföra. Dessa forskningsresultat kan vara användningsklara och integrerade i politiken till 2009.

3. SLUTSATSER

Problemen med vattenbrist och torka bör hanteras både som ett betydande miljöproblem och som något som måste lösas för att en hållbar ekonomisk tillväxt ska bli möjlig i Europa. En effektiv strategi för vattneffektivitet kan utgöra ett väsentligt bidrag till EU:s satsningar för att återuppliva och stärka sin ekonomi och bibehålla sin ledning i klimatförändringsfrågor.

I detta meddelande identifieras en serie första politiska möjligheter för att starta en omfattande debatt om hur vi kan anpassa oss till vattenbrist och torka, som kan komma att öka i takt med klimatförändringen. De möjligheter som nämns i meddelandet skulle redan kunna ge effekt på kort sikt. Därför anser kommissionen att man bör satsa mer på att snabbt införa dessa åtgärder på EU-nivå. I detta sammanhang är det viktigt att se vilken roll spetsforskningsresultat kan spela i beslutsprocessen. Kommissionen kommer att se över vilka framsteg som görs mot de fastställda målen, och rapportera om detta till rådet och Europaparlamentet. Rapporten kommer att läggas fram vid ett flerpartsforum under 2008.

I ljuset av debatten om detta meddelande i ministerrådet – med början i det informella rådsmötet (miljö) den 1 september 2007 – och Europaparlamentet och resultaten av ovan nämnda rapport kommer kommissionen under de närmaste åren att överväga uppföljning och insatser.

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO

Bryssel 18.7.2007
SEK(2007) 996

KOMMISSION YKSIKÖIDEN VALMISTELUASIAKIRJA

Oheisasiakirja asiakirjaan:

**KOMMISSION TIEDONANTO
EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE**

Vesipulan ja kuivuuden aiheuttamaan haasteeseen vastaaminen Euroopan unionissa

Tiivistelmä vaikutusten arvioinnista

{KOM(2007) 414 lopullinen}
{SEK(2007) 993}

TIIVISTELMÄ

Komission yksiköt ovat laatineet vaikutustenarvioinnin vesipulasta ja kuivuudesta laaditun tiedonannon tueksi.

1. MENETTELYIHIN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

- Ympäristöasioiden neuvoston istunnossa 9. maaliskuuta 2006 osa jäsenvaltioista vaati EU:n tason toimia vesipulaan ja kuivuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Komissio esitti asiasta alustavan arvion ympäristöasioiden neuvoston istunnossa 27. kesäkuuta 2006 ja ilmoitti aikovansa laatia vesipulaa ja kuivuutta käsittelevän tiedonannon heinäkuuhun 2007 mennessä.
- Tiedonannon laadinnassa täytettiin kuulemista koskevat vähimmäisvaatimukset. Komissio järjesti kaikkien sidosryhmien ja jäsenvaltioiden kanssa kolme kokousta, joiden ansiosta ne pystyivät osallistumaan menettelyyn aktiivisesti.
- Toimet, joilla kehitetään vesipulan ja kuivuuden aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseen tähtääviä politiikkoja ja toimenpiteitä, vaativat joka tapauksessa perusteellisia vaikutusten lisäarviointeja.
- Tämä vesipulaa ja kuivuutta käsittelevää tiedonantoa varten laadittu arviointi on näin ollen oikeasuhteinen ja perustuu sekä tähän mennessä saatuihin tietoihin ja kokemuksiin.
- Komissio käynnisti vuoden 2007 alussa tutkimuksen mitataksaan vedensäästöpotentiaalia kaikkialla Euroopassa. Toisessa tutkimuksessa tullaan tarkastelemaan vedensäästöpotentiaalın alueellisia eroja. Useiden toimenpiteiden kustannustehokkuutta testaavista skenaarioista saadaan hyödyllistä lisätietoa vuoden 2007 loppuun mennessä.
- Vaikutustenarviointilautakunta antoi 5. kesäkuuta 2007 lausunnon tiedonantoa koskevan vaikutustenarvioinnin luonnoksesta. Kaikki annetut parannussuosituksset on vaikutustenarvioinnissa otettu täysipainoisesti huomioon.

2. MINKÄ ONGELMAN TIEDONANNON ODOTETAAN RATKAISEVAN?

- Vesipula vaivaa tällä hetkellä 33 vesistöaluetta. Niiden pinta-ala on yhteensä 460 000 km² (noin 10 % EU:n kokonaispinta-alasta) ja niiden alueella asuva väestö 82 miljoonaa (noin 16,5 % EU:n kokonaisväestöstä).
- Useimmat jäsenvaltiot ovat raportoineet kuivuudesta vuodesta 1976 alkaen. Vuosina 2000–2006 kuivuudesta kärsi keskimäärin 15 prosenttia EU:n kokonaispinta-alasta ja keskimäärin 17 prosenttia EU:n kokonaisväestöstä.
- Vesivarojen alueellinen ja ajallinen jakautuminen Euroopassa on yksi tärkeimmistä tekijöistä vesipulan ja kuivuuden taustalla.
- Veden hinnoittelupolitiikoissa ei myöskään yleensä oteta huomioon paikallisten vesivarojen herkkyyttä. Käyttäjä maksaa -periaatetta ei juurikaan sovelleta. Nämä puutteet johtavat vesivarojen huonoon hoitoon, vaikka vesipolitiikan puitedirektiivissä vahvistetaan periaatteet, jotka mahdollistavat tehokkaiden taloudellisten välineiden käyttöön.
- Epäasianmukainen maankäytön suunnittelu ja vesivarojen jakaminen eri talouden alojen välillä johtaa veden tarpeiden ja olemassa olevien vesivarojen väliseen epätasapainoon.

- Maatalous on suurin käyttäjä (64 %), ja sen jälkeen tulevat energia-ala (20 %), julkinen vesihuolto (12 %) ja teollisuus (4 %). Matkailu lisää todennäköisesti vedenottoon kohdistuvia paineita erityisesti Etelä-Euroopassa ja rannikkoalueilla, joilla makean veden varat ovat rajalliset.
- Euroopassa on valtavat mahdollisuudet vedensäästöön. Euroopassa tuhlaaan edelleen ainakin 20 prosenttia vedestä.
- Yleisesti ottaen vesivarojen suojeleminen on epäjohdonmukaista ja tuottaa joskus jopa päinvastaisia vaikutuksia, mikä johtuu siitä, että vesipolitiikkaan liittyviä kysymyksiä ei ole otettu riittävässä määrin osaksi muita politiikkoja.
- Kuivuuteen liittyvät ongelmat on usein ratkaistu kriisinhallintamenettelyin, joihin on jouduttu turvautumaan, koska äärimmäisiin luonnonilmiöihin ei ole valmistauduttu riittävän ajoissa.
- Vesistöalueiden tasolla todetulla vesipulalla on jo ollut huomattavia vaikutuksia talouteen, yhteiskuntaan ja ympäristöön sekä näihin liittyviä kustannusvaikutuksia.
- Kuivuudesta seuraa välittömiä ja merkittäviä taloudellisia, yhteiskunnallisia ja ympäristövaikutuksia, jotka voivat jatkua vielä kuivuuden päätyttyä.
- Kuivuudesta arvioidaan viimeksi kuluneiden 30 vuoden aikana aiheutuneen vähintään 100 miljardin euron suorat taloudelliset vaikutukset.

"Ei toimintalinjan muutoksia" -vaihtoehto

- On todennäköistä, että vakavan vesistressin luokkaan kuuluvien vesistöalueiden osuus kaikista Euroopan vesistöalueista kasvaa nykyisestä 19 prosentista 34–36 prosenttiin 2070-lukuun mennessä.
- Taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen vaikutukset vesivaroihin saattavat olla samaa suuruusluokkaa kuin ilmastonmuutoksesta aiheutuvat muutokset veden saatavuuteen.
- Vesivaroihin kohdistuva paine saattaa tulevina vuosikymmeninä kasvaa eniten Kaakkois-Euroopassa.
- Vesipolitiikan puitesäädöksiä tarjoaa kaikki tarvittavat välineet aidosti kestävä vesihuollon aikaansaamiseksi. Näiden välineiden (erityisesti veden hinnoittelun ja kustannusten kattamisen) mahdollisimman tehokas täytäntöönpano on kuitenkin edelleen haasteellista.

Ellei mihinkään toimiin ryhdytä, ongelma kehittyy todennäköisesti seuraavasti:

- huono maankäytön suunnittelu jatkuu suuressa mittakaavassa eräillä vesipulasta pahimmin kärsivillä vesistöalueilla
- veden tuhlaaminen ja veden erittäin tehon käyttö jatkuu kotitalouksissa ja monilla talouden aloilla.

3. TAVOITTEET

Ehdotuksella pyritään saavuttamaan seuraavat yleiset poliittiset tavoitteet:

- ratkaista yhä suuremmat vesipulasta ja kuivuudesta aiheutuvat ongelmat Euroopan unionissa
- varmistaa käytettävissä olevien vesivarojen suojeleminen pitkällä aikavälillä

- varmistaa kestävä veden saatavuus kaikkialla Euroopassa ja edistää veden kestävää käyttöä.

Erityistavoitteet:

- tehostaa valmiutta lisääntyvään kuivuuteen
- lieventää kaikkia vesipulasta ja kuivuudesta ympäristölle, taloudelle ja yhteiskunnalle aiheutuvia vaikutuksia
- luoda edellytykset kestävää taloudellista ja yhteiskunnallista kehitystä varten tilanteessa, jossa kaikkialla Euroopassa vallitsee ilmastonmuutos, yleistynyt vesipula ja kuivuus.

Toiminnalliset tavoitteet:

- määritellä asianmukaisimmat ja kustannustehokkaimmat toimenpiteet vesipulaan ja kuivuuteen liittyvien kysymysten tehokkaaksi ratkaisemiseksi
- vahvistaa tarvittaessa painopistealat tai tärkeysjärjestys, joita päätöksenteossa olisi noudatettava ottaen huomioon veden saatavuus vesistöalueen tasolla.

4. MITKÄ OVAT KESKEISET TOIMINTAVAIHTOEHDOT TAVOITTEIDEN SAAVUTTAMISEKSI?

"Ei toimintalinjan muutoksia" -vaihtoehdon lisäksi on tarkasteltu kolmea vaihtoehtoa:

- Vaihtoehto A: "Pelkkä vedenhankinta"

Tässä vaihtoehdossa tarkastellaan seuraavia toimenpiteitä:

- uusien vedenhankintainfrastruktuurien kehittäminen voimassa olevan EU-lainsäädännön pohjalta
- uusien vedenhankintainfrastruktuurien laaja-alaisen kehittämisen tukeminen erityisesti EU:n ja kansallisen rahoituksen avulla.
- Vaihtoehto B: "Pelkät veden hinnoittelupolitiikat"

Tässä vaihtoehdossa tarkastellaan seuraavia toimenpiteitä:

- tehokas veden hinnoittelu
- kustannusten kattaminen
- Vaihtoehto C: Yhdennetty lähestymistapa

Tarkasteltaviin toimenpiteisiin kuuluvat toimenpiteet:

- kuivuuden estämiseksi
- vesivarojen tehokkaan jakamisen ja maankäytön kestävä suunnittelun tukemiseksi
- veden tehokkaaseen käyttöön tähtäävien teknologioiden ja käytäntöjen edistämiseksi
- vedensäästämisen edistämiseksi Euroopassa
- uusien vesivarojen hankkimiseksi.

5. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

5.1. Vaihtoehto A: "Pelkkä vedenhankinta"

Ympäristövaikutukset

- Vesialtailla on tärkeä tehtävä julkisessa vedenhankinnassa, kastelussa ja teollisuudessa. Patojen rakentamisella ja vedenjuoksutuksilla voi kuitenkin olla vakavia vaikutuksia vesistöalueen makean veden ekosysteemeihin ja kielteisiä vaikutuksia vesistöjen ekologiseen tilaan.
- Koska kaikkien vaihtoehtojen ratkaisujen, kuten suolanpoiston, ympäristövaikutuksia – käytetyn energian määrä mukaan luettuna – ei vielä tunneta eikä siis tiedetä, ovatko ne yhdenmukaisia Euroopan energiapolitiikan kanssa, on tarpeellista toteuttaa lisää riskinarvioita ennen kuin komissio vahvistaa lopullisen kantansa.

Taloudelliset vaikutukset

- Lyhytaikaisten taloudellisten vaikutusten uskotaan ensi näkemältä olevan myönteisiä. Uusien vesivarojen kehittäminen voi tukea toimintojen kehittämistä kyseisillä alueilla.
- Patoihin ja vedenjuoksutuksiin liittyy kuitenkin erinäisiä ongelmia, joita erityisesti Maailman patokomissio on korostanut. Useissa käynnissä olevissa hankkeissa on ilmennyt muita, vaihtoehtoihin ratkaisuihin liittyviä puutteita.
- Euroopassa ei ole juurikaan mahdollisuuksia luoda uusia ja merkittäviä vesivaroja muutoin kuin lisäämällä painetta jo ennestään herkkiin vesivaroihin ja kuluttamalla jäljellä olevat resurssit loppuun. Sen vuoksi on löydettävä uusia mahdollisuuksia Euroopan naapurimaista, joissa on vielä saatavilla riittävästi vesivaroja, esimerkiksi Venäjältä.
- On odotettavissa, että jotkut talouden alat saattavat voittojensa pienentyttyä päättää siirtää tuotantonsa osittain tai kokonaan Euroopan ulkopuolelle edullisempien veden hintojen vuoksi.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

- Välittömien lyhyen aikavälin yhteiskunnallisten vaikutusten odotetaan olevan myönteisiä, jos yksi uuden infrastruktuurin tavoitteista on julkinen vedenhankinta. Tämä voi johtaa uuden taloudellisen toiminnan kehittymiseen ja uusien työpaikkojen luomiseen.

Hyöty voi kuitenkin olla rajallista, jos uusien vedenhankinta- ja infrastruktuurien kehittäminen edellyttää kustannusten siirtoa joiltakin talouden aloilta kotitalouksille tai jos vesijuoksutukset johtavat yhteiskunnallisiin ja poliittisiin konflikteihin vettä luovuttavan ja vastaanottavan altaan väestöjen välillä.

5.2. Vaihtoehto B: "Pelkät veden hinnoittelupolitiikat"

- Veden hinnoittelupolitiikkojen vaikutukset vaihtelevat sosioekonomisen tilanteen ja luonnonolojen mukaan.
- Veden hinnoittelupolitiikat eivät yleensä yksistään riitä ratkaisemaan vesipulaa ja kuivuuteen liittyviä ongelmia, mutta ne voivat osoittautua tehokkaiksi, jos ne yhdistetään täydentäviin vaihtoehtoihin.

Ympäristövaikutukset

- Veden hinnoitteluun perustuvan politiikan täytäntöönpano johtaa maataloudessa maankäytön muutoksiin siten, että etusijalle tulevat suurempaa lisäarvoa tarjoavat käyttötavat. Nykyiset hinnat ovat kuitenkin usein selvästi niin alhaiset, ettei vedensäästöstä koidu viljelijälle merkittävää taloudellista hyötyä.
- Saatavilla olevat tiedot osoittavat myös, että kotitalouksien vedenkulutus vähenee, kun otetaan käyttöön kulutukseen perustuva hinnoittelu. On kuitenkin mahdollista määrittellä tietty kynnyks, jonka alapuolella hinnan korotukset eivät vaikuta kulutukseen.
- Teollisuuskäyttöön tarkoitetun veden kysyntä on osoittautunut joustavaksi. Mahdollisten vaihtoehtojen valikoimalla näyttää olevan tärkeä rooli.

Taloudelliset vaikutukset

- Sellaisen vedenhinnoittelupolitiikan täytäntöönpano, jossa otetaan huomioon sekä ympäristöön että vesipulaan liittyvät kustannukset, voi johtaa vesivarojen tehokkaaseen jakamiseen, joka puolestaan lisää sosiaalista hyvinvointia. Kestävän maatalouden makrotaloudellisista vaikutuksista eräissä jäsenvaltioissa tehdyt tapaustutkimukset osoittavat, että peltomaiden laajamittainen muuntaminen kestävän maatalouden mukaisiksi tuottaa taloudellisia etuja.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

- Vesipolitiikan puitedirektiivin 9 artiklassa vahvistetaan vesipalveluista aiheutuvien kustannusten kattamista koskevat vaatimukset. Siinä säädetään muun muassa, että jäsenvaltioiden on otettava huomioon kustannusten kattamisen yhteiskunnalliset, ympäristöön kohdistuvat ja taloudelliset vaikutukset. Näin ollen jäsenvaltiot voivat mukauttaa veden hinnoittelupolitiikkojaan sosiaalisista syistä.

5.3. Vaihtoehto C: Yhdennetty lähestymistapa

Mahdollisuudet vedensäästön ja tehokkaan vedenkäytön alalla

- Euroopassa olisi mahdollista säästää arviolta vähintään 20 prosenttia vedestä toteuttamalla asianmukaisia toimenpiteitä.
- Vedenkysynnän vähentäminen on mahdollista nykyisiin taloudellisiin toimintoihin vaikuttamatta, ja se voi johtaa taloudellisiin, sosiaalisiin ja ympäristöhyötyihin.
- Veden tuhlaus voidaan katsoa ylimääräiseksi kustannukseksi (veden tuottamisesta, toimittamisesta ja käsittelystä aiheutuvien kustannusten lisäksi), ja potentiaaliset taloudelliset säästöt ovat valtavat.
- Vedenkysynnän hallinta osoittautuu hyvin usein taloudellisessa mielessä huomattavasti kannattavamman kuin vedentoimitusten lisääminen. Ne muutamat käytettävissä olevat tutkimukset, jossa tehdään tällainen vertailu, osoittavat, että kustannukset "säästettyä" kuutiometriä kohden ovat kolme tai joskus jopa kymmenen kertaa alemmat kuin kustannukset "toimitettua" kuutiometriä kohden.

Taloudelliset vaikutukset

On tärkeää korostaa joidenkin erityistoimenpiteiden täytäntöönpanon edellyttävän, että määritellään asianmukaiset liitännäistoimenpiteet, joissa otetaan huomioon erityisesti alueelliset, alakohtaiset ja sosiaaliset tekijät. Tällaiset toimenpiteet edellyttävät lisäarviointia.

- Alakohtaiset politiikat tarjoavat mahdollisuuksia vesipulaan ja kuivuuteen liittyvien ongelmien ratkaisemiseksi. Joidenkin lisämukautusten avulla voitaisiin kuitenkin parantaa näiden politiikkojen tehokkuutta veden määrään liittyvien ongelmien ratkaisemisessa.
- Yhteisen maatalouspolitiikan lukuisat uudistukset ja erityisesti maatalouden kehittämisen tuki ovat osaltaan parantaneet tilannetta. Veden liikakäyttö on kuitenkin edelleen ongelma, joka johtuu osittain siitä, että tukia ei ole joissakin jäsenvaltioissa täysin irrotettu tuotannosta. Yhteiseen maatalouspolitiikkaan (YMP) tulevaisuudessa tehtävät mukautukset ja vuonna 2008 toteutettava YMP:n "terveystarkastus" voisivat tarjota tilaisuuden tarkastella, miten veden määrään liittyvät kysymykset voitaisiin sisällyttää tiiviimmin asiaan liittyviin YMP:n välineisiin. Tässä yhteydessä olisi tarkasteltava esimerkiksi sitä, missä määrin YMP ja vuoden 2008 "terveystarkastus" voisivat edistää tukien täydellisempää irrottamista tuotannosta ja vesihuollon tukemisen lisäämistä maaseudun kehittämisohjelmissa.
- On tärkeää myös varmistaa, että rakennerahastojen tulevissa tarkistuksissa otetaan paremmin huomioon alueet, joilla on veden määrään liittyviä ongelmia. **Asiaan liittyvien määrärahojen lisääminen ja eri politiikkojen välisten mahdollisten yhteisvaikutusten määrittely ei aiheuttaisi vaihtoehtoiskustannuksia muille EU:n ympäristöpolitiikoille.**
- Kansallisella tasolla tarjottujen kannustimien vaikutusten osalta voidaan todeta, että energia-alalla käytettyjen välineiden arviointi tarjoaa kiinnostavia tietoja niiden mahdollisesta tehokkuudesta vesialalla.
- On selvää, että vedenkäytön kannalta tehokkaiden teknologioiden ja tuotteiden kehittäminen vauhdittaa markkinoita ja lisää eurooppalaisten yritysten kilpailukykyä, kuten energia-alalla on jo tapahtunut.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

- Vedensäästöpolitiikoilla on myönteisiä yhteiskunnallisia vaikutuksia, joista voidaan mainita kestävä työpaikkojen luominen julkispalveluissa.

Ympäristövaikutukset

- Säästettyä vettä ei tuhlaa, joten se ei lisää suoria päästöjä vesistöihin. Yleisemmällä tasolla vedenoton vähentyminen luonnonympäristöstä parantaa vesistöjen tilaa ja ekosysteemien säilymistä.

On tarpeen keskittyä vaihtoehtoihin, jotka auttavat parantamaan merkittävästi kaikkia vedenkysynnän hallintakäytänteitä. Tämä tarkoittaa, että tarkasteltaessa veden kokonaissäästöön ja vedenkäytön tehokkuuteen eri puolilla Eurooppaa liittyviä mahdollisuuksia, on tarpeen määritellä eri vaihtoehtoilta selkeä tärkeysjärjestys päätöksenteon tueksi. Uusia vedenhankintainfrastruktuureja olisi tarkasteltava yhtenä vaihtoehtona silloin, kun muut vedenkysynnän hallintavaihtoehdot, kuten tehokas veden hinnoittelupolitiikka ja kustannustehokkaat vaihtoehdot, on käytetty loppuun.

6. VAIHTOEHTOJEN VERTAILU

	Vaihtoehto A Pelkkä vedenhankinta		Vaihtoehto B Pelkät veden hinnoittelupolitiikat	Vaihtoehto C Yhdennetty lähestymistapa	
	Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli		Lyhyt aikaväli	Pitkä aikaväli
Taloudelliset vaikutukset	++	-	+	++	+++
Yhteiskunnalliset vaikutukset	+	-	+/-	+/-	+
Ympäristövaikutukset	-	-	+	++	+++

- Edellä olevassa taulukossa tehdään yhteenveto aiemmissa kohdissa arvioitujen eri vaihtoehtojen taloudellisista, yhteiskunnallisista ja ympäristövaikutuksista.
- Vaihtoehto A voi lyhyellä aikavälillä tarjota kiinnostavia taloudellisia ja sosiaalisia etuja, mutta sen ympäristövaikutusten uskotaan olevan kielteisiä. Pidemmän aikavälin vaikutustenarvioinnissa paljastuu talouden, yhteiskunnan ja ympäristön osalta negatiivinen kustannus-hyötysuhde.
- Vaihtoehdolla B uskotaan olevan myönteisiä taloudellisia ja ympäristövaikutuksia silloin, kun sovelletaan tehokkaita veden hinnoittelupolitiikkoja ja vesipalveluista aiheutuvat kustannukset katetaan. Yhteiskunnalliset vaikutukset voivat riippua veden hinnoittelutasosta ja saattavat osoittautua kielteisiksi joillakin talouden aloilla tai joidenkin yhteiskuntaluokkien osalta.
- Vaihtoehdon C tulokset näkyvät vähitellen. Taloudellisten vaikutusten uskotaan olevan myönteisiä alusta lähtien ja kasvavan pidemmällä aikavälillä. Myös yhteiskunnalliset vaikutukset ovat ajan mittaan myönteiset. Tämän vaihtoehdon uskotaan tuottavan merkittäviä ja lisääntyviä positiivisia ympäristövaikutuksia. Muihin vaihtoehtoihin verrattuna se synnyttää suurimmat ympäristöedut.

Tämän arvion perusteella vaihtoehto C näyttää lupaavimmalta. Se tarjoaa pitkällä aikavälillä parhaan kustannustehokkuussuhteen.

- Toimet, joilla kehitetään vesipulan ja kuivuuden aiheuttamien ongelmien ratkaisemiseen tähtääviä politiikkoja ja toimenpiteitä, vaativat joka tapauksessa perusteellisempia vaikutustenarviointeja. Seuraavaksi onkin tarkasteltava perusteellisemmin tietojen keruuta ja määrällisiä arviointeja, jotka liittyvät tiedonannossa ehdotettujen monien eri vaihtoehtojen joukosta valittuihin toimenpiteisiin.
- Lisäksi joidenkin erityistoimenpiteiden täytäntöönpano edellyttää, että määritellään asianmukaiset liitännäistoimenpiteet, joissa otetaan huomioon alueelliset, alakohtaiset ja sosiaaliset erityispiirteet. Myös tällaiset toimenpiteet edellyttävät lisäarviointia.

7. SEURANTA JA ARVIOINTI

Vesipulan ja kuivuuden asettamaa haastetta on käsiteltävä sekä tärkeänä ympäristökysymyksenä että Euroopan kestävä talouskasvun edellytyksenä.

Komissio tarkastelee edistymistä vahvistettujen tavoitteiden saavuttamisessa ja laatii asiasta kertomuksen neuvostolle ja Euroopan parlamentille. Kertomus esitetään vuonna 2008 järjestettävässä sidosryhmäfoorumissa.

Komissio harkitsee lisäaloitteita ja -toimia tästä tiedonannosta ministerineuvostossa ja Euroopan parlamentissa käytävien keskustelujen perusteella.